

STANDARDFORSIDE TIL EKSAMENSOPGAVER

Fortrolig

Ikke fortrolig

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Artikel	Speciale	Skriftlig opgave
				X	

Uddannelsens navn	Kandidatuddannelsen i Anvendt Filosofi	
Semester	10. semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale	
Gruppenummer	Studienummer	Underskrift
Navn Helene Frydenlund Rønnest	20151668	
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Navn		
Afleveringsdato	03-06-2019	
Projekttitel/Synopsis titel/Speciale-titel/ opgave nummer	Den selvrealiserende, uafhængige, lykkes afhængighed af andre	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	192000	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave) (indholdsfortegnelse, litteraturliste og bilag medregnes ikke)	107178	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Anita Holm Riis	

Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlige for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): <http://www.plagiat.aau.dk/regler/>

Indholdsfortegnelse

<u>ABSTRACT</u>	3
<u>INDLEDNING</u>	5
<u>METODEAFSNIT</u>	7
<u>BEGREBSAFKLARING OG NØGLEBEGREBER</u>	8
<u>TEORIERNE</u>	9
<u>IDENTITET</u>	9
<u>RICHARD JENKINS</u>	9
<u>IDENTITET SOM EN DEL AF NOGET</u>	9
<u>IDENTITETEN ER FORANDERLIG</u>	10
<u>NÅR VI UDFORDRES PÅ VORES IDENTITET</u>	11
<u>OPSAMLING</u>	12
<u>DET MODERNE MENNESKE OG DYDERNE</u>	15
<u>ARISTOTELES</u>	15
<u>ORDET DYD, I DAG</u>	16
<u>OPDRAGELSE OG DET GODE</u>	16
<u>GODE ELLER SLETTE MENNESKER</u>	19
<u>VENSKAB OG LYKKE</u>	21
<u>DYDEN ER KONTEKSTUEL OG FORANDERLIG</u>	22
<u>OPSAMLING</u>	24
<u>LYKKEN ER EGET ANSVAR</u>	24
<u>DET MODERNE MENNESKES KONFLIKT</u>	26
<u>TAYLOR - HVAD ER HAN FOR EN FÆTTER</u>	26
<u>SPROGET OG DET GODE</u>	26
<u>PRIORITERINGER</u>	28
<u>AT FINDE DET DER HAR BETYDNING</u>	30
<u>BILLEDET AF OS SELV</u>	31
<u>OPSAMLING</u>	34
<u>BABUSHKA-DUKKERNE</u>	34

<u>SAMMENFATNING AF TEORIERNE</u>	36
<u>DISKUSSION</u>	41
<u>DET LEVEDE LIV</u>	42
<u>SÅDAN BLIVER DU LYKKELIG</u>	44
<u>INDIVIDUEL LYKKE</u>	46
<u>DET VI VISER ANDRE</u>	47
<u>NÅR VI IKKE VED HVEM VI ER</u>	47
<u>“JEG ER LIGEGLAD MED HVAD ANDRE SYNES”</u>	49
<u>AFRUNDING</u>	50
<u>KONKLUSION</u>	51
<u>LITTERATURLISTE</u>	53

ABSTRACT

This master’s thesis is about the influence of the community in the making of the personal identity of the modern individual. The idea for this master’s thesis, is that the individuals in our time, is motivated by their desire and needs for independent happiness.

The subject is examined by a study of literature, based on reading the reading of ethical virtues and social interactions, of chosen books.

Starting with Richard Jenkins thoughts about establishing the social identity of the modern individual, to clarify the meaning of the concept of identity. The knowing of the concept of the identity, is helpful to understand, how to understand ourselves.

Afterwards, through the thoughts of Aristoteles, there is an inquiry of the importance of the ethical virtues in the human social relations, and the influence of the virtues in the making of the personal identity and how the virtues has an impact on the individual capability to interact. Aristoteles’ presentation of the importance of the ethical virtues is relevant, to this day

At last the thoughts of Charles Taylor, in the making of the modern identity, is used to enlighten the influence of the society communities in modern time. Taylor gathers together the importance of

how to evolve the personal identity in modern time with the importance of knowing the virtues that are established by our virtues and our understanding of the goods that can bring to fulfillment.

The discussion looks at how the participation in a community influence the making of the personal identity. The personal identity is inflated by our participation in different communities and the participation helps us identify our moral and ethical values.

The participation in communities also has an impact on our understanding of the ethical virtues and of that, our understanding of the good life. Just the same as how the virtues has an impact on how we set our goals and defining the goods that help achieving the goal.

The discussion also treats the consequences of lack of virtues and how this has an impact on the self-perception of the individual, and how individuals with the same lack of virtues, tend to gather in communities where the lack of virtues is mutual.

The conclusion answers the question “What significance does the community have for the personal identity of the modern individual-oriented person?” though the thoughts discussed in the master paper.

INDLEDNING

De sociale medier, er i dag, en selvfølge for de fleste. Det er her muligt at dele alt, eller at vælge hvad man synes andre bør vide om en. Det er muligt at skabe et billede af sig selv, som man ønsker at andre ser en. Der findes alt fra “se hvad jeg fik i gave....” til sygdomsforløb, madbilleder og “se mig”. Samtidig er det muligt at vise sine holdninger til nærmest hvad som helst. Og der findes et hav af citater der passer til nærmest enhver livssituation. Herunder en masse citater om, hvad og hvordan man er og bliver lykkelig, ved at gøre det der er rigtigt og godt, for en selv.

De fleste vil i løbet af deres liv, komme til at stå smertelige og til tider livsforandrende situationer, hvor citatet af den tyske filosof, Frederich Nietzsche “Den modstand der ikke slår dig ihjel – gør dig stærk” kan være med til at give håb og en påmindelse om, at vi kommer igennem det svære, og er erfaringer rigere.

Den amerikanske sanger Marilyn Manson har lavet en, måske lidt mere dystert, version af Nietzsches citat, som lyder “What ever doesn't kill you, is gonna leave a scar”. De oplevelser der har givet os ar og læring og de erfaringer vi har fået heraf, har på samme måde som de positive oplevelser og erfaringer, indflydelse på, hvordan vi møder, forstår og opfatter verden.

Når vi oplever livsforandrende begivenheder, hvilket for mange eksempelvis kan være det at blive forældre, skilsmisse, børn der flytter hjemmefra, fyring fra jobbet, at vinde den store lottogevinst, livstruende sygdom. Livsbegivenheder der kan det bidrage til, at vi tager vores liv op til revision og vælger at se på os selv og eget liv. Hvad vil vi gerne opnå, hvordan vil vi gerne leve og hvordan vil vi gerne have det. Og hvad skal der til for at vi opnår det. Hvordan skaber vi et liv, så vi kan være autentiske og realisere os selv.

Samfundet i dag, byder på mange muligheder og det er min opfattelse, at der altid er valg der skal træffes, også når der ikke er tale om ekstreme livssituationer. Vi skal søges vores individuelle lykke, og helst så den er uafhængig af andre.

Og så er det jo heldigt, at vi lever i en tid, hvor udvikling, selvrealisering og selvhjælp er “The new shit”. At vi skal mærke efter og finde ud af, hvad vi vil og gå efter det vi ønsker. Vi skal lære os

selv og egne værdier, styrker og svagheder at kende. Og ikke mindst, elske os selv ubetinget. Og mange steder bliver det udlagt, som det at være lykkelig, er et valg. Det er min oplevelse, at det i nogle tilfælde kommer til at virke næsten latterligt, når nogen af selvhjælps-guruerne forsøger at overbevise og sælge deres varer.

I forbindelse med dette speciale, deltog jeg i et seminar, der omhandlede hvordan vi kan skabe det liv vi drømmer om. Svaret var et paradigmeskift i vores opfattelse af os selv. Nogle dage senere var der en opfølgning, hvor de som havde afholdt seminaret, kontaktede mig, for at sælge deres vare. Hvis jeg bare ville det nok, så kunne jeg godt ændre mit paradigme og det skulle jeg selvfølgelig have hjælp til. Så jeg skulle bare betale 40000, og så var vi i gang. Og det var selvfølgelig mit eget valg, om jeg ville fortsætte som hidtil, eller om jeg mente jeg er værd at investere i. Jeg valgte dog at investere i en god konfirmation for min søn.

Det bliver i nogle tilfælde nærmest udlagt, som om det faktisk bare et spørgsmål om livssyn, selvværd og evnen til at finde glæden og lykken inde i os selv. Jeg tvivler ikke på, at vores selvværd har betydning for vores oplevelse af os selv. Men selvværdet er skabt af og en reaktion på vores oplevelser og erfaringer i forhold til verden og menneskene omkring os. Derfor må mødet med andre også have betydning for vores oplevelse af os selv og vores lykke.

Dette leder frem til følgende problemformulering:

Hvilken betydning har fællesskabet for det moderne individorienterede menneskes personlige identitet?

METODEAFSNIT

Til at undersøge hvilken betydning fællesskaber har, for det moderne individorienterede menneske personlige integritet, har jeg valgt at undersøge hvordan vi påvirkes af fællesskabet når vi skal orientere os mod selvrealisering og hvordan vi motiveres til at søge de retninger vi vælger. Hvad er vores grundlag for disse valg og hvad driver os til at søge det gode liv, ud fra vores definition af hvad det indebærer.

Jeg har valgt at lave et afsnit med nøglebegreber og begrebsafklaring, således at der dannes grundlag for den fremadrettede analyse, ud fra den beskrevne betydning af nøglebegreber.

I den undersøgende del af opgaven, vil der være teorigennemgang af tre teorier, hvor hvert teoriafsnit afsluttes med analyse af teorien i forhold til problemformuleringen.

Den første teori har gjort brug af, er Richard Jenkins' bog Social Identitet. Jeg har valgt at præsentere identitetsforståelse som det første, da det kan bidrage til analysen i de følgende teorier. Herefter har jeg valgt Aristoteles' Etikken, hvori der er en omfattende beskrivelse af hvordan dyder har indflydelse på menneskets forståelse af det gode og det slette, og deraf på menneskets overbevisninger, handlen og ageren, hvilket jeg vurderer som værende er grundlaget for vores identitet.

Den sidste teori jeg har gjort anvendelse af, er Charles Taylors værk, Sources of the self – the making of the modern identity, hvori han beskriver hvordan det moderne menneske må navigere i mangeartede fællesskaber, der har betydning for hvordan vi som individer påvirkes og har ansvaret for at afgøre hvad der er rigtigt og forkert og hvordan det har indflydelse på vores personlige integritet.

Heraf kommer den følgende konklusion, der svarer på spørgsmålet i problemformuleringen.

Og måske, med lidt held, er der tid og plads til en perspektivering til, hvordan vi kan imødekomme egne behov og samtidig leve op til fællesskabets forventninger.

BEGREBSAFKLARING OG NØGLEBEGREBER

I nærværende afsnit vil jeg præsentere de nøglebegreber, som jeg finder gennemgående og afgørende for min analyse. Jeg vil desuden beskrive hvilken betydning de har i nærværende opgave, samt hvordan jeg har gjort brug af dem.

- Fællesskab
- Dyd
- Identitet

Der kan gives mange bud på konkrete fællesskaber, såsom eksempelvis arbejdsfællesskab, gruppefællesskab, interessefællesskab, sammenhold, partnerskab og mange flere.

Fællesskab forstås i denne opgave, som de relationer vi har, samt de forskellige livssfærer, hvortil vi har tilknytning og hvis påvirkning har betydning for vores oplevelse af, hvem vi selv er.

Dyd er et nøglebegreb, da det er de dyder vi kender til og lærer og de dyder vi behersker, har betydning for vores oplevelse af, hvem vi er og hvad vi står for, hvad end vi bevidst handler efter eller i modstrid med de dyder der er herskende i fællesskabet.

I denne opgave forstås dyd som individets karakteregenskaber, der har betydning for den enkeltes forståelse af det gode liv.

Identitet er måden vi oplever og fremstiller os selv på, hvorfor det selvsagt er et nøglebegreb i en undersøgelse af det moderne individorienterede menneske, i det søgen efter lykken. Identitet betyder, i denne undersøgelse, det vi identificerer os med og som, samt det vi ikke kan eller vil identificere os med.

TEORIERNE

I det følgende vil der være gennemgang af teorier, samt analyse i forhold til problemformuleringen "Hvilken betydning har fællesskabet for det moderne individorienterede menneskes personlige integritet?". Første del vil fokusere på identitetsforståelsen og hvilken betydning vores identitet har for vores personlige integritet.

IDENTITET

RICHARD JENKINS

Richard Jenkins, f. 1952, er uddannet socialantropolog ved Queens University i Belfast og Cambridge University og er i dag professor og sociolog ved University of Sheffield. Jenkins har udført feltarbejde i forskellige lande og lokaliteter, herunder Danmark, og har gennem en årrække interesseret sig for danske forhold og dansk identitet, og har lavet en del feltarbejde og studier af dansk kultur.

Jenkins har gennem sit forfatterskab og sin forskning haft en langvarig optagethed af identitetsspørgsmålet. Han mener at identitet skal bekræftes af andre i sociale samhandlinger og derfor er identitet ikke noget man kan påstå sig. Vi må gen- og anerkendes af andre, som værende den vi er, for at være den vi er (soc.aau.dk).

Jenkins bog, Social identitet, er relevant, da han heri beskriver hvordan vi forstår os selv, og hvordan det har betydning for vores selvopfattelse, at være en del af et fællesskab, samt betydningen for vores identitet, der ligger i, hvordan vi mødes i fællesskabet, samt hvordan vi mødes og møder andre uden for dette fællesskab.

IDENTITET SOM EN DEL AF NOGET

Vi identificerer os ud fra ligheder og forskelle. Blandt andet ved at associere os med eller knytte os til nogen eller noget, hvorved vi kan identificere os som medlem af en bestemt klub, vi har en bestemt ideologi eller en ven som vi er knyttet til (Ibid. s. 28). Identitet er noget mennesker gør. Det er dem vi er og det vi gør, der fortæller os selv, og andre, hvem vi er, og hvad vi står for, i forhold til andre. Derfor kan identitet forstås som noget igangværende og en proces (Ibid. s. 28).

Vores identitet er både individuel, som et selv, der er vores opfattelse af, hvem vi selv er. Selvet er socialt konstrueret og kan forstås som vores primære identitet, der er formet af vores tidligste socialisering. Den omhandler blandt andet selv, køn og at vi er mennesker. Den primære identitet forandres som udgangspunkt ikke (Ibid. s. 44). Desuden har vi flere kollektive identiteter, hvor vi som individ indgår i fællesskaber som er med til at identificere hvem vi er, i fællesskabet, og forhold til andre fællesskaber. Både som individ og som fællesskab, er vi repræsentanter for os selv og for fællesskabet, og det er hvad vi viser til andre, der fortæller hvem vi er og hvad vi står for (Ibid. s. 44).

Selvrepræsentation er det vi repræsenterer for os selv og individet forfølger bevidste interesser og målsætninger, hvorigennem de forsøger at blive betragtet og at være noget eller nogen og herved opnå succes med at antage bestemte identiteter (Ibid. s. 45). For at lykkes med at signalere en identitet, er det påkrævet, at signalerne skal accepteres af signifikante andre, før en identitet kan siges at blive til og godkendt (Ibid. s. 46). Dette gælder både for individet, men også for fællesskabers kollektive, institutionaliserede, identitet. Institutionaliserede identiteter, er kendetegnet ved deres særlige kombinationen af det kollektive og det individuelle (Ibid. s. 47).

IDENTITETEN ER FORANDERLIG

I bogens forord er der et citat fra The Hedgdehog Review, 1999, hvor der står, at de sociale forhold, er med til at vanskeliggøre fastslåelsen af, hvem vi er, både for os selv og andre, idet vi hele tiden udfordres af af modstridende livssfærer, hvori vi skal begå os (Jenkins, R., 2009, s. 9). Vi bliver identificeret og genkendt på, hvem vi viser os som og på hvad vi udstråler, og det er ikke de samme egenskaber vi viser i alle vores livssfærer. Vi vælger hvilke egenskaber vi vil vise og hvilke vi skjuler vi i bestemte fællesskaber, da disse egenskaber har betydning for vores position i pågældende fællesskab (Ibid. s. 25-26).

Ud over de forskellige livssfærer, vil vi gennem hele livet møde forandringer, der har betydning for vores identitet. Dette helt basalt gennem almindelig udvikling. Vi starter som børn, elev, ung, uddannet, job, voksen, forælder, pensionist, gammel og så videre. Hver gang der sker en livsforandrende begivenhed, må vi identificere os med vores nye livssituation (Ibid. s. 26). Disse

forandringer har betydning for vores livsbiografi og for hvordan vores historie bliver fortalt (Ibid. s. 27).

Jenkins skriver, at identitet påvirker menneskers oplevelser og at identitet kan spænde fra det trivielle til det helt usædvanlige (Ibid. s. 27). Forstået sådan, at vi kan identificere os med alt fra det jævne gennemsnit - Villa, Volvo og vovhund, til at være fulgyldigt medlem i rockerklubben eller eneboeren i skoven med 50 katte. Og alt derimellem. Afhængig af, hvad vi identificerer os selv som, oplever vi os selv, andre og verden, ud fra denne position. Perspektivet på en rockerkrig vil i de fleste tilfælde, variere for det fulgyldige medlem af rockerklubben, som for den gennemsnitlige dansker og eneboeren vil måske slet ikke opdage at der er rockerkrig.

Identifikationer sker gennem måden hvorpå individer eller grupper adskiller sig i forhold til andre, i sociale relationer, der er afhængig af om der er gensidig genkendelse (Ibid. s. 29). Identitet er vores forståelse af hvem vi selv er og hvem andre mennesker er. Samtidig henviser den til andres forståelse af hvem de selv er og hvem andre er. Identitet er derfor ikke en selvfølge og den er ikke givet på forhånd, men er et produkt af enighed og uenighed og er dermed, i princippet, altid til forhandling (Ibid. s. 29). Det er afgjort af, hvordan vi opfatter os selv og ser os selv i forhold til andre og om andre ser og oplever os på samme måde og omvendt. Det er et spørgsmål om, hvordan vi viser os for, og ser, andre.

Når vi møder andre, ser vi først på deres fremtoning, for på den måde, at placere dem på vores sociale landkort (Ibid. s. 30). Vi er blandt andet opmærksomme på påklædning, kropsholdning, sprog og sprogbrug og der kan i den proces ske forvekslinger (Ibid. s. 30). Det kan for eksempel skyldes vores kendskab og forventning om, hvordan en bestemt type person er og hvad de står for, men det kan også skyldes, at vores fremtoning signalerer noget andet, end det vi egentlig er. Vi forsøger med andre ord, at fremstille os selv på en måde, så andre kan genkende os og regne ud hvem vi er, på det grundlag vi selv ønsker (Ibid. s. 30).

NÅR VI UDFORDRES PÅ VORES IDENTITET

Jenkins skriver, at det er et udbredt fænomen, at nogle har oplevelsen af have "mistet" eller at have en "sammenblandet" identitet, hvilket forekommer, når mennesker ikke kan bevise hvem de er, eller som ikke synes at vide hvem de selv er. Dette betegnes også som identitetskrise (Ibid. s. 30).

Vi oplever en fremmedgørelse af os selv, som er et resultat af at et afsavn vi lider, i vores sociale eksistens (Ibid. s. 79). Vi ved ikke hvem vi er og hvor vi hører til.

Vi identificerer os med noget, og nogle bestemte værdier. Dette både som individ, men samtidig er der også den kollektive identitet. Eksempelvis findes der ofte i arbejdsfællesskaber er der en faglig identitet og en fælles common sense i forhold til deres arbejdsidentitet, der binder dem sammen. Common sense, er fælles viden der binder individer sammen om en fælles forståelse (Ibid. s. 41). Når vi oplever forandringer eller har forventninger om forandringer, er det i særlig grad med til at fremprovokere bekymring om vores identitet (Ibid. s. 31). Forandringer i vores livssituation, tvinger os til at forholde os til hvem vi er, vores identitet, og byder os at foretage tiltag eller ændringer, således at vi finder os til rette og kan identificere os med vores nye livssituation.

Identitet er et stort og omfattende begreb, der er under indflydelse af mange faktorer og som er foranderlig og omskiftelig livet igennem og fra kontekst til kontekst. Identitet er, kort fortalt, det vi oplever os selv som, det vi står for, de normer og værdier som vi besidder, vores interesser, standpunkter og ikke mindst vores forståelse og oplevelse af os selv, i forhold til andre. Desuden er andres forståelse af, hvem vi er, i forhold til andre, medvirkende til vores identitetsdannelse.

OPSAMLING

Det fremgår tydeligt gennem Jenkins udlægning, at fællesskabet har afgørende betydning for hvad vi identificerer os med og heraf påvirkes i dannelsen af vores egen identitet.

Vi identificerer hinanden gennem ligheder og forskelle. Hvordan ligner og adskiller jeg mig fra naboen, eller hvordan ligner og adskiller min arbejdsplads sig fra andre arbejdspladser med samme værdisæt.

Der er oftest nogle fællesnævner, der kategoriserer hvilken gruppe vi hører til. Mænd eller kvinder, som er en del af vores primære identitet Tømrer eller sygeplejerske, som nærmere er en faglig identitet, der knytter os til en bestemt faggruppe (Jenkins, R., s. 44). Alligevel er der forskel på, hvordan vi er mænd eller kvinder, og hvordan vi er sygeplejerske eller tømrer. De fællesskaber som vi indgår i, er medvirkende til at skabe de værdier, som vi forbinder med at være mand, kvinde, sygeplejerske og tømrer.

Når vi oplever at vores identitet er forankret på et bestemt område, finder vi ro og tryghed i de værdier og normer, som er blevet integreret i os som en slags common sense.

Vores personlige identitet, formes af de fællesskaber vi indgår i. For det moderne individorienterede menneske, er identiteten under næsten konstant påvirkning af de sociale forhold, så det kan være svært at orientere sig i de modstridende livssfærer (Ibid., s. 9). Særligt fordi vi er tilknyttet mange livssfærer, og det er forskellige sider af vores identitet vi viser, afhængig af hvilke sfærer vi bevæger os i (Ibid., s. 25). Når vi i dag har adgang til et verdensomspændende netværk, bliver vi oftere opmærksomme på, hvordan vi selv lever og hvilke værdier vi lever, i forhold til andre. Det kan medvirke til, at vi inspireres til at søge nye retninger i livet. Og dermed vil der opstå endnu en sfære hvor vores identitet er under påvirkning.

De fællesskaber vi indgår i, spiller en betydelig rolle, for vores identitet. Nogle fællesskaber er vi tvunget ind i, mens andre er fællesskaber, som kan repræsentere holdninger og interesser som vi deler. Vores individuelle rolle, i disse fællesskaber, er med til at afgøre hvilken betydning vi har for fællesskabet. Er vi formand, medlem, prøvem medlem, gæst. Vi vil vise den identitet i selve fællesskabet, som passer til vores rolle (Ibid. s. 44). Vi har altså en rolle vi identificerer os med inde i fællesskabet, men samtidig viser vi en identitet til andre uden for gruppen, der knytter os til og gør os til repræsentant for det fællesskab.

Vi kan synliggøre vores tilknytning til et fællesskab ved, eksempelvis, at signalere vores tilhørsforhold gennem vores påklædning.

Vi er hele tiden under påvirkning af de fællesskaber vi indgår i og de mennesker vi møder i, og udenfor fællesskaberne. Og hele tiden påvirkes vi af mødet med andre, i forhold til at identificere os som os selv, og afhængig af, om andre genkender og accepterer os i denne identitet (Ibid. s. 46).

Vi finder i nogle fællesskaber en tryghed i, at være medlem der. Blandt andet fordi de værdier der er herskende i fællesskabet, er værdier som vi i høj grad lever efter, og som på den måde, kan støtte vores identitetsfølelse. Omvendt findes der nogle fællesskaber og foreninger, som vi er i meget lille kontakt med, men som stadig kan være eksklusive og kun åben for individer der opfylder foreningen særlige adgangskrav. Eksempelvis fagforeninger eller fagforbund, hvor det for nogle mest vil være det, at de kan identificere sig som medlem af et fagforbund, mere end medlemskabet har indflydelse på individets egentlig identitet indenfor et fagområde.

Vi oplever livet igennem at vi må tilpasse vores identitet, forstået sådan, at vores identitet forandres i takt med vores livsfaser (Ibid. S. 26). Om ikke andet, så vil andre møde os som pensionister, når vi har nået pensionsalderen og har været på pension i nogle år, uanset om vi føler os som 20-årige og ønsker at signalere dette til andre. I så fald, vil det højst sandsynligt blot give anledning til misforståelser, og vi vil ikke blive genkendt og anerkendes som det vi ønsker, men i stedet ud fra hvad andre opfatter.

Vi har desuden mange muligheder for at påtage os en identitet og forsøge at møde andre og at blive mødt gennem den. I forhold til det moderne individorienterede menneske, der ønsker at realisere sig selv, har det tilsyneladende en betydning for denne selvrealisering at være i stand fremstå som det man ønsker at være, allerede inden realiseringen er en aktualitet. At man signalerer den påtagede identitet til omverdenen, med det formål at blive bekræftet af andre gennem denne identitet for heraf at kunne få oplevelsen af at nærme sig sit mål (Ibid. s. 30). Fake it until you make it, er et ofte brugt udtryk, når man har kastet sig ind i selvhjælpsbølgen.

Når vores identitet er foranderlig i forhold til de fællesskaber vi indgår i samt den formes af disse og gennem mødet med andre, må det have en større betydning, end blot hvilke roller vi bedst trives i. Der må være en grund til at vi trives bedst i nogle bestemte livssfærer og i nogle bestemte roller og positioner i et fællesskab. Her mener jeg, at vores personlige integritet har en stor betydning, da vi gennem den har forankret de værdier der er gennemgående for vores selvforståelse.

Dette leder frem til næste afsnit, hvor jeg vil undersøge, hvordan fællesskabets herskende dyder påvirker individets identitet og hvilken betydning dyderne kan have for det moderne individorienterede menneskes personlige integritet.

DET MODERNE MENNESKE OG DYDERNE

I dette afsnit, vil jeg undersøge hvordan dyderne har indflydelse på det moderne individorienterede menneske og hvordan dyderne i fællesskabet har betydning for individets identitet og hvilken betydning det har for menneskets personlige integritet. Til at undersøge dette har jeg gjort brug af Etikken af Aristoteles.

ARISTOTELES

Der findes mange bøger om det at føle og opleve glæde og lykke, og om hvordan vi som mennesker kan søge efter at opnå en sådan tilstand. Der er beskrivelser af hvordan lykke forstås, samt beskrevne metoder til, hvordan mennesket kan tænke og handle, for at blive lykkeligt.

I forhold til at beskrive hvordan mennesket kan blive i stand til at opnå at opleve sig lykkeligt, har Aristoteles været den første på banen, til at lave en udførlig oversigt og beskrivelse af den menneskelige natur og behov, samt hvordan individet indgår og vurderes i samfundsmæssige og sociale fællesskaber og betydningen heraf, for den personlige integritet og individuelle lykke.

Aristoteles, f., 384 - d., 322 fvt. Var græsk filosof og videnskabsmand. Han var elev og senere ansat på Platons Akademi i Athen og sammen med Platon grundlagde han europæisk filosofi. Aristoteles fik under sin tid på Platons Akademi, en spekulativ interesse for at formulere den naturlige verdens grundlæggende forklaringsprincipper. Aristoteles formåede at repræsentere det empirisk-korrekte og det filosofisk abstrakte. Yderligere foretog han botanisk og zoologisk indsamlingsarbejde. Aristoteles grundlagde i 334 f.vt., sin egen filosofiske skole, Lykeion, der var den første skole, som rummede et egentligt forskningsbibliotek (denstoredanske.dk).

Jeg har i nærværende opgave brugt Søren Porsborgs oversættelse og udgivelse fra 2000, af Aristoteles, Etikken, 6. Oplæg. Jeg har valgt netop dette værk, da det kan medvirke til at beskrive den menneskelige adfærd, og hvordan dyder har betydning for vores vurdering af lykken og det gode liv.

Teorien er gammel, men på imponerende vis, passer den fortsat ind, til at beskrive hvordan vi som individer indgår i, og vurderes i et fællesskab, og hvad der er ønskværdigt og efterstræbelseværdigt for individet i dag.

ORDET DYD, I DAG

Den almene forståelse af dyden i dag, læner sig oftest op ad noget der opfattes som lidt kedeligt og alt for ordentligt. Eksempelvis vil mange i dag, udtrykke en forståelse af det, at være “dydig”, som værende en der aldrig træder ved siden af eller skejer ud. Det er i overensstemmelse med den dyd, som Aristoteles har beskrevet for lyst og begær, fordi det, også dengang, var uhensigtsmæssig adfærd at lade sig styre af lyst og begær, uden at bruge sin fornuft og viden.

At være dydig handler med andre ord om, at man gør det, der forstås som det gode, og om at gøre det rigtige og gode i den rette mængde, på rette tid.

Dyd er i virkeligheden et interessant og særdeles vidtspændende og overordnet begreb, der dækker over og samler evner, værdier og adfærd, der er gældende for at gøre det gode på mange niveauer. For at noget kan kaldes en dyd, må der være en bevægelse, en motivation, der sætter gang i flere bevægelser. En lang kæde af reaktioner, der skabes af forudgående reaktioner. For at opnå et, må vi gøre andet, og for at opnå andet, må vi gøre tredje. Gør vi det rigtigt, af de rette grunde, og skaber de bevægelser, vi sætter i gang, de rette bevægelser og resultater, da har vi at gøre med en dyd (Aristoteles, 2000, s. 15). Dette kommer jeg nærmere ind på senere.

Vores dyder er formet af de normer og værdier, der er styrende for vores adfærd og som er herskende i de fællesskaber vi indgår i. Etik danner et grundlag for vores dyder. Etikken er med til at afgøre, hvad vi opfatter som godt og hvad vi opfatter som slet. Samtidig er det en dyd, at tænke og handle etisk. Aristoteles har beskrevet dyd i to kategorier. Den intellektuelle dyd, som udvikler sig gennem læring, og som behøver erfaring og tid til at udvikles, og den etiske dyd, som opstår gennem vaner (Ibid. s. 55).

OPDRAGELSE OG DET GODE

I bogens indledning, skriver Søren Porsborg sammenfattende, at Aristoteles i Etikken, behandler spørgsmålet om hvorfor mennesket handler. Og at svaret er, at ethvert menneske, uanset tid og sted, ønsker at blive lykkeligt (Ibid. s. 7). For at blive lykkelige, må vi vide hvordan og hvad det er, der gør os lykkelige. Og hvad er lykke? Det er i den forbindelse, at vigtigheden af dyderne, bliver tydelig.

Da dyderne er en varig tilstand, når de er blevet en integreret vane hos os, er den blevet en grundlæggende måde at være i verden på. Dyderne må være integrerede i en selv, for at vi kan være lykkelige, da det at gøre og være det gode, i kort tid, en enkelt dag, ikke gør mennesket lykkeligt (Ibid. s. 40).

Som mennesker søger vi efter at opleve det gode og at leve lykkeligt. Aristoteles beskriver, hvordan vi som mennesker, må gøre, være og tænke det gode, for at det bliver en dyd, som vi behersker. Men det er ikke nok, at vi er i stand til at gøre det gode og rigtige, vi må gøre det af de rette årsager, samt det må være en grundholdning som ikke forstyrres, hvis den udfordres, da vi ved, at vi er i stand til at prioritere hvilket gode vi skal handle efter, i enhver situation (Ibid. s. 46). For at kunne betragtes som lykkelig, må vi derfor leve godt og rigtigt, i overensstemmelse med de muligheder og evner vi har. Og vi må livet igennem søge at gøre det gode. Det finurlige er, at vi, jo ældre vi bliver, jo mere viden og jo erfaring vi får, vil det gode ændre karakter, da vi altid bør handle i overensstemmelse med den rette indsigt (Ibid. s. 56).

Den rette indsigt, gør os i stand til at gøre det gode, og vælge det rigtige, uden at føle modstand, eller at føle at vi giver afkald på noget andet. Den etiske dyd handler om lyst og smerte, og det er lysten der kan få os til at handle dårligt, ligesom det er på grund af smerten, at vi kan vælge at afstå fra det vi lyster (Ibid. s. 58). Når vi lader os styre af lyst og begær i vores søgen efter at opleve nydelse, er der en risiko for, at vi optræder hensynsløst overfor os selv og andre. I forhold til os selv, kan vi handle imod vores egen bedre viden. I de tilfælde, handler vi ikke i overensstemmelse med den rette indsigt og vi afstår fra at gøre det gode, for at undgå det smertelige.

“Og tilsvarende bliver den, som tillader enhver nydelse og ikke afstår fra nogen, tøjlesløs, hvorimod den, som flygter fra enhver nydelse, som en anden bondekarl, bliver ufølsom” (Ibid. s. 57).

Vi opdrages og korrigeres i vores adfærd, så vi passer ind i de fællesskaber vi er en del af. Vanerne, hvoraf de etiske dyder opstår, er de normer og værdier, der er herskende i samfundet og fællesskabet. Det er disse normer og værdier som vi opdrages til at leve efter, og som medvirker til, om vi udvikler og besidder de etiske dyder. For at vi lærer at føle smerte og glæde ved de rigtige ting, bør vi opdares, allerede fra barndommen, til dette (Ibid. s. 57).

Aristoteles har beskrevet, at dyden findes i midten af to punkter, det lige store, der findes imellem overdrivelse og mangel. Der gives mange eksempler på, hvordan for meget og for lidt, kan være lige skidt. Eksempelvis gavmildhed, som ses som en dyd, for så vidt, at den gavmilde giver, i rette doser, på rette tid og rette sted og af de rette årsager. Hvis de giver for meget, til de forkerte, på det forkerte sted på den forkerte tid, er de ødsle, pralende eller giver for at få tak og for at få beundring. Hvis de giver mere end de har, er de også ødsle og samtidig handler de mod den rette indsigt (Ibid., s. 100). Der er tale om en dyd, når der er balance mellem for lidt og for meget.

Gennem hele livet, vil mennesket opleve lyst, nydelse, smerte og ubehag, hvilket har stor indflydelse på dyden og det lykkelige liv. Derfor opdrages vi til dyderne, gennem lyst og smerte (Ibid. s. 241). Det er nærliggende for mennesket at forfølge sin lyst, hvis den fører nydelse med sig. Dog afvejes fordele og ulemper i forhold til dette, hvis det man har lyst til, er i kontrast til dyderne i fællesskabets herskende normer og værdier. Hvis straffen er noget han frygter, vil det være en vigtig faktor, i forhold til, om han vælger at følge sin lyst, eller om han afstår fra den.

At handle dydigt, betyder at det er i overensstemmelse, med hvad der anses som at gøre det gode. At man gør det, fordi det er det rigtige at gøre og det føles godt (Ibid. s. 60). Det behag eller ubehag der ledsager folks handlinger, må ses som et tegn på deres tilstand (Ibid. s. 58). Afhængig af, hvad vi føler, når vi handler, er det et tegn på, hvordan vi er som mennesker og hvilke dyder vi har. Dyden er at føle lyst, frygt, begær og når man skal, og det er midten der kendetegner dyden. Da dyden angår lidenskaberne og handlingerne, er overdrivelse og mangel for meget eller for lidt, og det er, som sagt, i midten at dyden findes (Ibid. s. 62). Hvilke lidenskaber der er styrende hos den enkelte, er individuelt, men vi må sigte efter midten, eller lidt på den modsatte side af, hvad vi begærer, for at blive dydige (Ibid. s. 68). De som afviger meget fra midten, dømmes af det fællesskab som de er en del af (Ibid. s. 69).

Mennesket vil igennem livet, møde udfordringer, hvor de aktiviteter de må vælge, på vejen til det gode, i nogle tilfælde vil kunne ses som slette (Ibid. s. 89). Dog vil et menneske der lever og færdes sammen med mange, vælge at handle i overensstemmelse med dyderne, da han behøver sådanne, for at være et anerkendt medlem af fællesskabet (Ibid. s. 256).

Den rette indsigt og det at gøre det gode, og at vide sig sikker på, at man i enhver situation vil sigte efter at handle i overensstemmelse med hvad vi vurderer som det rigtige at gøre. Disse indsigter, er

med til at forme vores identitet, når vi, i mødet med andre, føler os sikre på, hvordan vi skal gøre det gode. Vi vil have oplevelsen af autenticitet, fordi vi handler ud fra vores overbevisning om hvad det vil sige at gøre det gode.

Som mennesker drives vi af et ønske om at føle lykke, og det er medvirkende til opnåelsen af dette, når vi lever og gør det gode. Gennem opdragelse, erfaring og viden, ved vi hvad der er godt og hvad der er slet. Vi korrigeres og opdrages vi til at følge fællesskabets normer og leve efter de iboende værdier, hvilket er en betydelig faktor for vores identitet, i forhold til hvordan vi forstår os selv, i forhold til andre, og vores evne til at indgå i fællesskabet, indordne os og følge de udstukne regler. Når dyderne er integreret i os, som en naturlig del af vores karakteregenskaber, er de en betydelig faktor for vores oplevelse af integritet.

GODE ELLER SLETTE MENNESKER

Det er menneskets eget valg og ansvar, at være og gøre det gode, for ad den vej, at leve det gode liv, som gør os lykkelige. Men for at vide hvad det gode er, må vi lære det. Blandt andet, gennem opdragelse og uddannelse og ved at vi lærer at tilpasse os de normer og værdier, der er de herskende love i fællesskabet og dette kræver, at opdrageren selv er sikker i sine dyder og kender de dyder, der anerkendes som gode og ønskelige i fællesskabet (Ibid. s. 260). Når de svageste forsømmes af fællesskabet, er det ofte op til den enkelte at hjælpe børn og venner til at opnå eller vælge dyd. Kender og lever man ikke selv dyderne, er det ikke nemt at lære dem videre til andre (Ibid. s. 261). Det er med andre ord, et spørgsmål om miljø, hvordan individet formes og lærer dyderne. Desuden også om man vælger det gode eller det slette.

Den gode person, lever dydigt og gør det gode, fordi det er og føles rigtigt for ham.

Ifølge Aristoteles, er det kun gode mennesker kan ønske det gode, fordi slette menneskers ønske om det gode, kan være hvad som helst, da de ikke ved hvad det gode er, fordi de ikke er inkarneret gode (Aristoteles, s. 80). De slette og tøjlesløse lader sig styre af lyst og begær. Den slette person mener at gøre alt for sin egen og egen vindings skyld (Ibid. s. 229).

Den slette person, ved ofte godt, at han handler slet. Han finder gerne sammen med andre mennesker, som har samme værdier som ham selv. I forhold til eksempelvis venskab, glæder disse

mennesker sig over hinandens slethed (Ibid. s. 205). Det er vel en form for subkultur, hvor medlemmerne af fællesskabet, er fælles om at være afvigere. Hvis man i sin grundform er et slet eller dårligt menneske, og man altid vælger at handle efter egen lyst og behov, for egen vindings skyld, og disse handlinger udspringer af en selv, er de slette handlinger frivillige (Ibid. s. 73). Det er vores eget ansvar at være gode eller slette mennesker, og vi vælger selv, om vi vil handle slet eller godt (Ibid. s. 80).

Slette mennesker er ikke egenkærlige. De ved godt, at de ikke gør det gode, da de kender reglerne, normerne og værdierne, men vælger at handle slet, på trods af den viden. De søger fællesskaber, hvor de kan mødes, i håb om at høste anerkendelse og komme til at føle sig gode (Ibid. s. 226). Hvis man har været slet og det er det man identificeres med, af sig selv og andre, er man ikke venlig overfor sig selv (Ibid. s. 226).

Kort sagt, er de gode mennesker, dem der vælger, lever og prioriterer dyderne i rette omfang, på rette tid og sted. De slette mennesker er de mennesker, der vælger at handle, leve og opføre sig dårligt, således at de kun tænker på deres egen gevinst, uden hensyntagen til andre, når de ved bedre og handler mod deres fornuft.

Opdragelse og uddannelse har en afgørende betydning for, hvad vi forstår som rigtigt og forkert. Når de svageste forsømmes af fællesskabet, er det op til den enkelte at lære dyd og at give den lærdom videre til familie og venner, hvilket kan være svært, hvis man ikke kender dyderne, hvorfor dyderne sandsynligvis vil have en anden karakter, end den for samfundet gældende.

Når man lever i strid med fællesskabets normer og værdier, som resultat af et aktivt valg om dette, er det ikke nødvendigvis fordi man ikke kender til dyderne, men fordi man ikke kan eller vil leve efter dem. Nogle mennesker søger at identificere sig som regelbrydere i forhold til samfundets herskende normer og værdier. De søger gerne fællesskab med andre med samme indstilling til samfundets regler. Der er ofte et ønske om at fremstå som selvstændig og uafhængig og en "jeg er ligeglad med hvad andre tænker"-holdning. Dette synes mig ikke at være helt gennemtænkt, da de ved at søge fællesskab med ligesindede, stadig indgår i et fællesskab. Hvori det har betydning for identitetsforståelsen, hvilken rolle man har i fællesskabet og hvor man bliver repræsentant for dette fællesskabs værdier.

VENSKAB OG LYKKE

Ifølge Aristoteles findes der tre former for venskaber og i disse former findes der ligheder eller forskelle, hvor lighederne er det fælles og forskellighederne er kompenserende og supplerende vennerne imellem. Venskaber kan være for fordelenes skyld, for kærlighedens skyld og venskaber hvor man drager nytte af hinanden. Folk der er lige gode, bliver venner og har det gode til fælles. I de venskaber hvor der er overlegenhed eller ulighed, står der i Etikken, at den underlegne må gengælde venskabet i et sådant omfang, at det tilsvarende overlegenheden (Ibid. s. 212). Således forklares hvordan det er muligt at bevare et venskab, på trods af forskydning i relationen.

Venskaber med forskydning, kan være gode for begge parter, da den lykkelige, har mulighed for at være og gøre godt, og dermed vedblive at være i besiddelse af denne dyd. Den anden får samtidig mulighed for at udvikle sine dyder, ved at give og kan hermed motiveres til og få værktøjer til at leve disse dyder, og på den måde komme nærmere det lykkelige liv.

“For det er de ting man mangler, som man stræber efter, og det er for *deres* skyld, at man skænker noget andet” (Ibid. s. 219).

Venskaber kan være livslange, når begge parter udvikler sig ensartet og sideløbende med hinanden. Denne type venskaber er sjældne, og i særdeleshed gode, Det fuldendte venskab er venskabet mellem to gode mennesker, som ligner hinanden i dyd. Fordi deres dyd i venskabet er, at gøre og ville de gode, for sig selv og for andre og de er dermed nyttige og gode for hinanden (Ibid. s. 198). Venskab består ved at man elsker sin ven og derfor kan venskab mellem gode mennesker, være vedvarende, fordi man holder af hinanden og har samme dyder. Aristoteles siger, at dyden i venskab synes at være kærlighed og de som elsker hinanden retteligt, vil have et varigt venskab (Ibid. s. 205).

For at kunne være en god ven, må man være et godt menneske, der ønsker sin ven det gode. Det gode menneske bør være egenkærligt, fordi det er til gavn for ham selv at gøre det gode. Dette blandt andet ved at hjælpe andre, og særligt sine venner, da han ønsker godt for dem (Ibid. s. 231). Som en god ven, kan den gode overgive opgaver til sin ven, da det kan hjælpe vennen, til læring, erfaring, en følelse af at lykkes og bidrage, i venskabet, eller til at opnå succes (Ibid. s. 321). Det gode menneske er i den forbindelse egenkærligt, da han giver sig selv, den større del af det ædle, ved at hjælpe sin ven (Ibid. s. 231).

Det gode menneske forholder sig kærligt til sig selv og på samme måde forholder han sig til sin ven, da denne er et andet selv (Ibid. s. 234).

Den gode og lykkelige har derfor brug for venner, da han har brug for nogen at gøre godt for (Ibid. s. 232). Det som er værd at vælge for den lykkelige, må han have, for ellers vil han savne det, og dermed ikke opleve lykken som fuldkommen. Derfor har han også brug for gode venner, for at blive lykkelig (Ibid. s. 234).

Lykken er det højeste et menneske kan opleve, det nærmest guddommelige, selv om denne tilstand er opstået gennem dyder, opdragelse og tillæring. Gennem dyderne søger vi at nå et mål, der er lykke og glæde. Lykken vil, gennem tillæring og omtanke, kunne opnås af enhver, som evner at lære og at leve dyderne. Lykken vil derfor kunne være fælles for mange, eller i hvert fald muligheden for at opleve at være lykkelig (Ibid. s. 44).

Som skrevet tidligere, er det ikke nok, blot at kende til og handle efter dyderne. Vi skal også kunne leve og være dyderne, for at det kan være en dyd.

Lykken forlanger både fuldkommen dyd og fuldkomment liv (Ibid. s. 44)

Gode venner er af stor betydning, for det gode menneskes lykke. Selv om det gode menneske er sikker i sine dyder, har han brug for andre, for at kunne leve disse dyder og lære dem videre til andre. Han har brug for at kunne gøre det gode, og det gode der skal gøres, kræver at der er nogle at gøre det for. Han ønsker at dele sin lykke med andre.

Dyderne, når de er indlært og aktive, er derfor den vidensform, som Aristoteles kalder Phronesis. En slags tavs viden, som afgør hvordan vi ureflekteret handler, på baggrund af indlært og integreret viden og erfaring.

Dyderne er de karakteregenskaber, der kendetegner det enkelte menneske og dets gøren og laden.

DYDEN ER KONTEKSTUEL OG FORANDERLIG

I den vestlige verden i dag, har de dyder som Aristoteles beskrev, næppe samme betydning, som de har i dag. Vi er i dag udfordret, af de mange valgmuligheder og retninger vi kan vælge, i forhold til at skabe os det liv vi drømmer om, om som dermed må antages at gøre os lykkelige. Og alligevel er

de dyder, som der er beskrevet i Etikken, stadig relevante og gældende, dog tilpasset og fortolket, således at de passer ind i det moderne menneskes liv.

Dyderne er foranderlige og kulturbundne, og de vil kunne være forskellige, afhængig af, hvilket fællesskab og samfund man er medlem af. På samme måde, vil mennesket hele livet, prioritere dyderne ud fra den livsfase det er i.

Dyderne skal leves. Det er ikke nok, at man ved hvad dyden er, men vi er nødt til at være og praktisere den, for at blive gode mennesker (Ibid. s. 259).

Dyderne skal vi stadig lære, så de bliver de vaner der er de normer og værdier, vi har brug for, i de fællesskaber vi indgår. Forståelse, eller fortolkningen af dem, kan variere lidt fra hinanden og være kontekstualiserede, men der findes oftest et overordnet, kulturelt betinget, fælles forståelse, af en dyd.

Der er i Etikken, nævnt nogle dyder, som, på trods af tiden hvor Aristoteles levede, stadig ses som dyder i dag. Eksempelvis; retfærdighed, mod, gavmildhed, sandfærdighed, kløgt, selvkontrol og egenkærlighed. Disse dyder, har nogle yderpunkter, hvor for lidt og for meget er lige skidt. Den menneskelige aktivitet og udvikling, har selvfølgelig betydning for, hvad vi i dag forstår ved ovennævnte dyder. Lidt som med Bibelen, fortolkes forståelsen og betydningen af dyderne, til det samfund og den tid, vi lever i og ikke mindst det fællesskab vi befinder os i.

Eksempelvis beskrives mod i Etikken, som det at mennesker kan kaldes modige, når de er i stand til at udholde smerte og ubehag, fordi det er vanskeligt at udholde dette og dermed afstå fra nydelse. Målet med modet er dog at opleve den nydelse og tilfredshed, der opstår, når ubehaget og det smertelige er overstået (Ibid. s. 91). Det er en overordnet forståelse af mod, som stadig kan genkendes i vores samfund i dag, dog tilpasset vores tid og kultur, og ikke mindst de forskellige fællesskaber vi indgår i. I klubben for faldskærmsudspringere er der nok en anden variation af forståelse af mod, i forhold til den variation der er på balletskolen. Og stadig findes der nogle overordnede fælles forståelser, der ligger ud over de to kontekster.

Det gode menneske, er det menneske, som gør og er god og altid er sikker i sine dyder, er lykkeligt (Ibid. s. 47). Det menneske har selvbeherskelse og prioriterer altid den rette dyd, i enhver situation og i forhold til andre. At vi handler som vi gør, med et højere sigte for øje, nemlig at føle os

afbalancerede og lykkelige. Hvis man aldrig er i tvivl om, at man træffe det rigtige valg, af de rigtige og gode grunde, samt at det er ens eget ansvar om man vil være god eller slet, må det være vores beherskelse af dyderne der medfører vores oplevelse af personlig integritet.

OPSAMLING

LYKKEN ER EGET ANSVAR

I dag hører man ofte sætningen, at lykken er et valg, og det er op til den enkelte at konstruere det liv, der gør os lykkelige. Det er dog nødvendigt for os at have et grundlag at konstruere ud fra. Her har dyderne en afgørende betydning, da de er det er på baggrund af dem, vi er i stand til at vide hvad der er godt og rigtigt for os. Når vi er sikker i vores dyder og i stand til at prioritere den rette dyd i ethvert forhold og situation, må det derfor være gennem vores beherskelse af dyderne, vi vil kunne opleve en sammenhæng mellem vores værdier og identitet og dermed personlig integritet, hvor vi kender egne muligheder og begrænsninger og er i stand til at konstruere vores liv i overensstemmelse hermed.

Dyderne er foranderlige og kulturbundne, og de vil kunne variere og fortolkes forskelligt, afhængig af, hvilket fællesskab og samfund man er medlem af.

Prioriteringen af dyderne tilpasses den livsfase mennesket er i.

Dyd er interessant at undersøge, fordi de netop er forskellige og har forskellige prioriteringer. Der findes åbenlyse kulturelle forskelle, eksempelvis bærer mange muslimske kvinder tørklæde over deres hår. Det kan siges at være en religiøs overbevisning, men dog er der en sammenhæng mellem religion og kultur, hvor de herskende dyder afspejles i kulturen. I den vestlige verden og i Danmark, bærer kvinderne ikke tørklæde over deres hår, med mindre det er noget tidens mode foreskriver eller af praktiske årsager. Den danske kultur, er præget af en overbevisning om ligestilling og retten til det frie valg og vi fastholder vores ret til at udtrykke os som vi vil, og vi udfordrer hele tiden grænserne for de gængse kulturelle normer. Det kan måske i virkeligheden også være en dyd at udfordre grænserne, sådan at det er muligt at ændre på normerne.

Vi opdrages og uddannes til dyderne, for herved at kunne handle godt og rigtigt, i overensstemmelse med de normer og værdier der er herskende i de fællesskaber vi indgår i og som

der står i Etikken, så er det svært, hvis man fra ungdommen er opvokset under andre love, at få den rette opdragelse til dyd (Ibid. s. 260). Når mennesket er opvokset og opdraget under vilkår, hvor dyderne måske leves på anden måde, end hos flertallet i samfundet, vil dette menneske blive set på og se sig selv som afvigende i forhold til flertallet, hvis ikke det har mulighed for at lære dyderne ad anden vej. Måske vil det søge fællesskab i subkulturer, hvor normerne og værdierne er genkendelige, og hvor afvigelsen er det, de er fælles om og hvor de inden for gruppen, lever dyderne på en måde der passer til deres afvigelser. I det fællesskab, er det muligt for dem at føle sig normale og betydningsfulde.

Vi har alle brug for at være en del af et fællesskab, for det er herigennem vi danner lærer og lever dyderne og danner vores identitet. Derfor er venskaber også af stor betydning for os, da vi gennem venskaber har mulighed for at viderebringe læring, samt vi har mulighed for at dele vores lykke med andre, og leve de fælles dyder.

DET MODERNE MENNESKES KONFLIKT

TAYLOR - HVAD ER HAN FOR EN FÆTTER

Charles Taylor, f. 1931, er canadisk filosof og professor ved McGill University i Montréal fra 1982 – 1998. Charles Taylor har blandt andet, gennem sine studier af menneskelig adfærd og sproglig mening, formået at bygge bro mellem analytisk filosofi, hvor der søges forklaringer på problemer og emner, gennem analyse af empirisk materiale og hermeneutikken, der omhandler det mellemmenneskelige og måden vi fortolker og forstår verden på. Taylor ser en konflikt mellem den individualisme og fællesskabets betydning for et nødvendigt værdigrundlag, der kendetegner den moderne epoke.

Jeg anser derfor Charles Taylors værk, ”Sources of the self – The Making of the Modern Identity”, som et anvendeligt og betydningsfuldt værk, til at belyse, hvordan samfundets kulturelle normer og værdier, har betydning for det enkelte menneske, dets identitetsdannelse og selvopfattelse, da Taylor har stor fokus på sammenhængen mellem disse faktorer.

Ifølge Taylor, er der en sammenhæng mellem kultur og normer og værdier, der er med til at definere hvad det gode er. Hvordan vi bør handle for at være gode mennesker. Gennem artikulation, overleveres vores normer og værdier, og dermed de etiske og moralske rammer, der sætter standarden for det gode liv og den gode handlen. Dette formidles gennem vores sprog og herunder hvad og hvordan vi forstår og tillægger det betydning.

SPROGET OG DET GODE

Sproget har betydning, for hvordan vi overleverer, forstår og vurderer hvad der er det gode. Dette læres gennem vores opvækst, blandt andet gennem overlevering og danner baggrund for vores moralske dømmekraft. Herudfra vurderer vi hvilket liv og hvilken livsførelse, vi synes er værdifuldt og efterstræbelsesværdigt (Taylor, C., 1989, s. 26).

Når vi er i stand til at tale om, og formidle, hvad der etisk og moralsk, anses som det gode, konstrueres de kulturelle normer og værdier herudfra. Det er igennem sproget, at vi formidler hvad det gode er, og det er herigennem vi bliver i stand til, at lære det videre til andre – at sælge ideen

(Ibid. s. 91). Sammenlignet med Aristoteles, er det uddannelse og opdragelse til dyderne, og i denne sammenhæng, uddannes og opdrages vi til at stræbe efter individuel frihed og lykke, fordi det er det der er fokus på i den vestlige kultur. Ifølge Taylor, eksisterer ideen om individuel lykke og subjektive frihed, fordi der tales om det (Ibid. s. 91).

Taylor beskriver hvordan vi som individer, måler vores eget liv, livskvalitet og livsværdi, ud fra de goder vi er i besiddelse af, lever efter og som vi finder efterstræbelsesværdige (Ibid. s. 34). Vi definerer os selv, ud fra de etiske og moralske værdier, dyder, som vi lever efter og som er de karakteregenskaber vi har som individ, og ud fra denne forståelse, og vores fortolkning, sammenligner vi os selv med andre. Igennem sproget artikuleres vores værdier, samtidig bruges sproget også til at beskrive hvem vi er. Selvet og selvforståelsen defineres ud fra den retning og orientering vi har og lever efter, for at leve det gode liv, og dette er med til at skabe selvet og selvforståelsen (Ibid. s. 34-35). Gennem italesættelse, spørgsmål og svar, bliver det muligt at afdække, hvad den enkelte forstår som "det gode liv" og Taylor skriver, at vi ikke er fuldbyrdede eksistenser, før vi ved og kan italesætte, hvad der betyder noget for os, og som giver vores liv mening (Ibid. s. 92).

I forhold til at opleve individuel og subjektiv lykke, og at kunne leve lykkeligt, i en tid, hvor der hersker en "mig-selv-først"-kultur, må det derfor være nødvendigt at kunne artikulere og at vide, hvad vi hver især forstår og ønsker at leve efter, for at opnå den selviscenesættelse vi formoder, vil gøre os lykkelige. Vi må gøre det vi forstår som det rigtige og det gode, for at leve i overensstemmelse med de værdier der er grundlaget for vores opfattelse af det gode liv. Det gode er måden vi lever og handler på i livet, i vores stræben efter at opnå et højere gode, og det er lysten og kærligheden til noget og til det vi brænder for, som giver os styrken til gøre, og være gode (Ibid. s. 92). Lysten til at være god og til at opnå noget godt, er det der motiverer os til at være gode.

Mennesket har måttet sande, at vi ikke længere er afhængig af Guds kærlighed og vi står nu for, selv at finde mening (Ibid. s. 22). Der er ingen højere magt, der er ansvarlig for, hvordan vi lever vores liv, og som udstikker retninger for, hvad der er det gode og hvad der er det dårlige. Vi må selv finde vores retning i livet og på den måde, bliver vi selvforvaltende i forhold til prioritering af dyderne og det gode, på vores vej til selvrealisering og oplevelsen af det lykkelige liv.

Den etik og moral vi lever efter, er medvirkende til vores forståelse af, hvad det vil sige at leve det gode liv og at handle godt. I en tid, hvor det almindeligvis forventes, at vi vil udvikle os, uddanne os og i det hele taget gå efter de mål som vi ønsker, er det nødvendigt at vi har en forståelse af, hvad vores subjektive lykke indeholder. Som tidligere skrevet, er det kulturelt og kontekstuel betinget, hvad den enkelte forstår ved lykke, og dette tydeliggøres gennem sproget (Ibid. s. 91). Igennem talen, bliver vi i stand til at definere os selv og herigennem skabes også vores jeg-identitet. Vores selv og vores jeg-identitet er essentielt defineret ud fra, hvordan forskellige ting og forhold har betydning for os. Selvet bliver afgjort af den orientering og retning vi har, for at kunne leve det gode liv (Ibid. s. 34+35).

Taylor skriver, at moral og etik er med til at afgøre hvilke dyder er væsentlige for, hvad det gode liv er, men der ses sjældent på, hvad det er for den enkelte. Det betyder at mange bruger meget tid på at tænke over det og bekymre sig i sin søgen efter det gode liv, frem for at nyde det der er (Ibid. s. 4). Værdien i de ordinære hverdagsliv, forståelsen og anerkendelsen af det værdifulde i det ordinære liv, bliver udfordret af vores søgen efter lykken, eller hyper-godet, det bedst mulige opnåelige for os, fordi vi i vores søgen efter dette, må udvikle os og derved får vi mere viden, som gør, at vi intensiverer og udvider vores søgen (Ibid. s. 70).

Når Gud ikke er ansvarlig for tildeling af de goder mennesket er i besiddelse af, bliver det individets eget ansvar at finde ud af, hvad det ønsker at opnå og hvilken tilstand det vil være i. Lykken må mennesket selv definere i et vist omfang.

PRIORITERINGER

I vores søgen efter at definere hvad der gør os lykkelige og at leve det gode liv, må vi vurdere hvad der er vigtigst for os, ud fra det ståsted vi har, og herfra vurdere hvordan vi må handle, for at nå et ønsket mål.

Vi har en prioriterings- eller rangorden på vores dyder og goder og hvordan vi veksler mellem disse, som værende det vigtigste og rigtigste, afhængig af, hvilken kontekst vi befinder os i. På hvornår og hvordan vi handler godt og at nogle af goderne er altovervejende, som en slags super-gode, som vi altid handler efter, eller stræber efter at opnå, fordi det er det rigtige at gøre (Ibid. s.

92). Dette er i overensstemmelse med hvordan Aristoteles beskrev menneskets vekslende mellem prioritering af dyderne, således at vi handler i overensstemmelse med situationen. Det at vi har en prioritering af goderne som vi handler ud fra, betyder at vi alt i alt handler og agerer i overensstemmelse med vores overbevisning, i forhold til, hvordan vi skal kunne gøre og opnå det højeste gode for vores liv. Det gode liv, vurderes ud fra summen af goder vi har tilgængelige og som vi lever efter. Det højeste gode, er alle goderne, samlet i et liv, i rette form og proportioner (Ibid. s. 66).

Altså må vi have oplevelsen af, at vi er i besiddelse af en vis mængde goder og dyder, for at opleve det gode liv. Vi rangerer disse goder, ud fra vigtighed og betydning for opnåelse af andre goder. Sammenlignet med Aristoteles, så er det tilsvarende det, at vores aktiviteter, fører til nye resultater, som fører til nye aktiviteter, der fører til nye resultater i en lang række. At der altid er noget, der går forud for resultatet, hvad end det har været en række af fuldendte dyder, eller om vi har måttet udføre nogle slette handlinger, for at udføre en bestemt dyd.

Nogle vil have det at have og udføre et velbetalt og godt job, som det gode. Det er affødt af og som et middel til det gode, der hedder økonomisk overskud og sikkerhed, som kan være affødt af og et middel til frihed og uafhængighed, som kan have det resultat, at sikre gode vilkår for sin familie. Det gør sig gældende i langt de fleste situationer, at vi som mennesker motiveres af lyst og ønsket om at sikre mindst muligt ubehag på vores vej til målet. Den danske kulturs normer, byder den enkelte at søge efter at opnå det gode liv, gennem deltagelse og under hensyntagen til samfundets normer og værdier, der karakteriserer det gode menneske. Samtidig er det op til den enkelte, at afgøre, hvad han forbinder med det gode liv. Det forekommer som en kontrast, i et samfund der er bygget op til, at de stærke hjælper de svage, at der også er en norm og en værdi der gerne skal laves op til, at individet skal realisere sig selv, og stile mod opnåelsen af sit højeste potentiale.

Hvad er vores højeste potentiale? Og er det forskelligt fra menneske til menneske? De samfundsmæssige etiske og moralske rammer giver et billede af, hvad der forstås ved den gode samfundsborger og dette har indflydelse på, hvad der forstås ved at leve det gode. Der er en forventning om, at den enkelte lever det gode liv inden for de rammer samfundet har skabt, der muliggør dette. På individplan hedder det sig, at vi må se indad og finde ud af, hvad der gør os lykkelige.

Det er derfor individets eget ansvar, at være og gøre det gode, og dermed sikre at vi motiveres til at søge lykken. I denne søgen, ser vi på vores omgivelser og vurderer ud fra disse, hvad vi finder ønskværdigt og efterstræbelsesværdigt. Derfor er der en tilbøjelighed til, at vi kommer til at søge efter moral og etik, uden for os selv, således at det bliver et andet subjekts subjektive dyder, der bliver billedet på, hvad etik og dyder er (Ibid. s. 510). Taylor er inde på, hvordan vi ser op til kunstnere, musikere, selv om de reelt måske sender samme budskab som vores nabo, fordi kunstnere, musikere har gjort sig bemærket i måden de sender budskabet og de når ud til flere end blot de mennesker der er i deres nærområde (Ibid. s. 22).

AT FINDE DET DER HAR BETYDNING

Taylor taler om, at vi har en moralsk kode der er vores forståelsesrammer. Det er nogle moralske rammer som danner rammen om det billede vi har af verden og som vi forstår verden indenfor. Vi vurderer andre og deres handlinger, ud fra vores viden og forståelse indenfor disse rammer, ligesom vi vurderer os selv, indenfor disse rammer. Hvis vi ikke lever op til vores eget billede af det gode, kommer vi til at føle os forkerte (Ibid. s.32). Vi har en bevidsthed om, hvordan vi fremstår og vi har brug for at respektere egne valg, for at opleve og opnå tilfredshed (Ibid. s. 15).

Taylor skriver om at i forhold til, hvordan vi førhen lagde ansvaret for gode og dårlige oplevelser, retfærdighed og uretfærdighed, hen på en overordnet Gud, er mennesket i dag selv ansvarlig for at være guddommelig, og dermed selv ansvarlige for, hvad vi vil og gør med vores liv og for hvordan vi vil leve det. Det er ikke længere kirken der dikterer hvad etik og moral er, men i stedet samfundets normer og værdier, som medlemmer selv har indflydelse på. Vi er dermed selv ansvarlige for at afgøre hvad moral og etik er (Ibid. s. 17). Dette både som samfund, hvor værdier, ret og retfærdighed, vurderes ud fra, hvad der gavner flest og sikrer flest mulig lykke og som individ, hvor måden vi lever, gør og er det gode på, afspejler de karakteregenskaber vi har.

Desuden er vi selv ansvarlige for at finde ud af, hvad vi vil med vores liv og for at leve det gode (Ibid. s. 17). Taylor nævner, at der i de nutidige rammer, er fokus på og anerkendelse af det gode, som individuelt er frihed, selvkontrol, familieliv og at undgå smerte, som goder der er centrale for vores velbefindende (Ibid. s. 14). Dette er goder som er almindelig menneskelige og ønskelige, men

afhængig af, hvad vores billede er, af disse goder, hvad der forstås ved dem, vil de kunne konflikte med hinanden og mennesket må prioritere dem, ud fra hvad det finder vigtigt og som kan føre de andre goder med sig. For nogen, vil frihed i første omgang nok ikke altid sættes i forbindelse med selvkontrol og familieliv, da familieliv ofte medfører et ansvar overfor andre, og det vil kunne være i konflikt med opfattelsen af personlig og individuel frihed, til at gøre hvad man vil, når man vil.

Det er nødvendigt for os at kunne definere hvad vi ønsker i livet, og eksempelvis hvad vi forstår ved frihed, selvkontrol, undgå smerte og familieliv, for at vi kan vide hvad vi ønsker og for at kunne leve efter det, for at opnå det. Dette vurderer vi ud fra billedet i vores kulturelle forståelsesramme. Hvad er samfundets opfattelse og særligt hvordan lever vi op til dette, samtidig med at vi møder vores egne behov. Dette er med til at definere for os og de andre, hvem vi er, men samtidig med til at skabe forvirring.

BILLEDET AF OS SELV

De rammer samfundet sætter og de dyder der anerkendes som at leve det gode, er med til at skabe vores eget selvbillede, når vi handler indenfor disse rammer. Det er derfor vigtigt, at vi har tydelige rammer at handle indenfor, da vi ellers risikerer at miste overblikket og vores mål af sigte. Hvis der ikke er et konkret mål, risikerer vi at tvivle på, hvad meningen er (Ibid. s. 18). Taylor beskriver det sådan, at hvis vi mangler indre horisont betyder det at vi har uklare rammer for hvad der er godt og skidt, hvilket resulterer i usikkerhed i forhold til muligheder og valg (Ibid. s. 27).

Når vi har rammerne og målet på plads, så ved vi hvad vi handler og agerer efter og hvad vi søger at opnå. Så kender vi vores muligheder og hvilke valg vi bør træffe, for at opleve det gode liv.

Ifølge Taylor, så definerer vi hvem vi er, gennem det der er vigtigt og betydningsfuldt for os og det er vores indre horisont der sætter rammerne for, hvad vi vurderer som værdifuldt, rigtigt og forkert (Ibid. s. 27). Mennesket kan ikke vælge noget udenfor sin horisont, da det der ligger uden for dets horisont, er ukendt for det. Indenfor de rammer og den horisont vi har, finder vi ud af, hvad der er betydningsfuldt for os, som engagerer os til at leve efter og opnå bestemte mål og som motiverer os til at leve det gode. Det er kærligheden til noget, der giver os styrken til at gøre det rigtige (Ibid. s. 92). Herved danner vi et tydeligt billede af os selv hvilket er med til at forankre vores personlige integritet.

Taylor beskriver identitetskrise, som en mulig konsekvens manglende orientering om retning i livet, og at det kan ses som et symptom på, at mennesket ikke ved hvem det er, men at det lige så godt, kan være et symptom på, at de ikke kender deres standpunkt og værdier (Ibid. s. 27). Krisen opstår fordi vi er uklare på, hvad vi vil med vores liv og hvis vi ved det, ved vi ikke hvordan vi kommer derhen. Det giver en følelse af uklarhed og vores billede bliver sløret. Hvis vi handler i strid med det vi egentlig forstår som det gode, stemmer vores handlinger ikke overens med det billede vi gerne vil vise og vi får en følelse af ikke at lykkes og muligvis en overbevisning om, at vi ikke er i stand til at gøre det rigtige og dette har betydning for vores selvbillede.

I vores møde med andre, vil det være vores fremtoning, der viser vores billede udadtil, og det vil være det andre opfatter. Dog bruger vi fremtoning til at vise verden, hvem vi gerne *vil* være, men det er ikke muligt, at se hvem vi virkelig er (Ibid. s. 33). Det er vores måde, hvorpå vi viser et billede af os selv, som kan gen- og anerkendes i de fællesskaber vi færdes i, men billedet viser ikke, om vi har de rette dyder. Da det ifølge Aristoteles først er en dyd, når vi lever, gør og er det gode, vil vores fremtoning nærmere være en af aktiviteterne i rækken af dyderne.

Vi bliver bevidste om, hvordan vi fremstår for os selv og andre, og vores overbevisninger er med til at skabe vores selvbillede (Ibid. s. 29). Denne bevidsthed kan afføde følelsen af både godt og skidt, hvorfor vi har brug for at respektere egne valg, for at opnå tilfredshed, hvilket påvirker vores selvværd (Ibid. s. 15).

Det er vigtigt at huske på, at vi agerer ud fra nogle samfundsmæssigt opstillede etiske og moralske rammer, men samtidig ligger der under enigheden om moralske standarder, usikkerheden omkring konstitueringen og rangeringen af ”goderne” og hvilke af dem er vigtigst (Ibid. s. 498). Det er op til den enkelte at forvalte det frie valg og prioriteringsrang. Hvis vi ikke har noget at sammenligne os med og at holde vores eget liv op mod, sidder vi tilbage og laver ikke andet end at det vi har mest lyst til i øjeblikket, hvis ikke det var for de samfundsmæssige normer. Konsekvensen af dette kan blive, at vi befinder os i en uengageret og mekanisk tilstand, hvor vi oplever manglende mening. Der er intet at kæmpe for og intet værd at dø for (Ibid. s. 500). Hvis vores frihed til, altid at følge vores impulser og få det vi lyster med det samme, er ubegrænset og altid mulig, vil det miste sin betydning.

Vi har brug for at kunne finde dybde og rigdom i vores menneskelige omgivelser og sammen med de mennesker vi omgiver os med, for at kunne identificere hvem vi er og hvad der binder os sammen med andre, særligt fordi vi ikke længere kun indgår i lokalområdet fællesskab, men i stedet færdes vi i en serie af mobile og foranderlige fællesskaber (Ibid. s. 501 -502). Dette betyder, at vi har mulighed for at præsentere os på forskellige måder i forskellige kontekster, og at vi ikke er bundet til den rolle og det billede og selv billede vi har, i forhold til den lokale befolkning i nærområdet. Vi er meget mere end det og vi bevæger os ud og ind af fællesskaber der bidrager til og lever op til vores normer og værdier.

I og med vi har mulighed for at præsentere os på forskellige måder i forskellige fællesskaber, kan det også blive sværere at fastholde en overvejende overbevisning om, hvad og hvordan det gode liv er og leves. Det bliver sværere identificere sig med en bestemt overbevisning, fordi der hele tiden er nye ting at forholde sig til og nye måder at gøre det på. I nogle tilfælde vil det føre en positiv udvikling med sig, men i andre kan det virke modsat og resultere i en identitetskrise, hvor det kan være svært at få øje på, hvordan vi skal realisere os selv.

Taylor skriver afslutningsvis, at der er en romantisk forestilling om selvrealisering og selvopfyldelse, der har startet en bølge af terapi, psykoterapi, psykoanalyse osv., som vi gør anvendelse af, i vores forsøg på at opnå opfyldelse af vores personlige og højeste potentiale. Vi får hermed mulighed for, gennem dette, at falde ind i den kulturelle retning som han kalder ”The triumph of the therapeutic”.

Det bliver ofte udefrakommende værdier der personliggøres og integreres i vores personlighed, hvor vi derfor i stedet italesætter andre værdier, end dem vi har fået med fra lokalsamfundet og i vores opvækst. Vi kommer til at koble de dyder værdierne præsenterer til subjekter, frem for at gøre subjektet til repræsentant for dyderne (Ibid. s. 507).

Den moderne tids frihed resulterer i, at vi søger efter moral og etik udenfor individet, via ord, og ser ikke individet som repræsentant og resultat af moralsk og etisk opdragelse, men i stedet tager individet værdierne til sig i sin søgen efter at opnå det højeste gode (Ibid. s. 510).

Søgningen efter ren subjektiv opfyldelse af det gode liv er umulig, idet dyderne først har betydning, når de er en del af flere og indgår i en større ramme af moral og etik.

Dyderne er med til at forme vores identitet da vi lever efter dem og de er vores karakteregenskaber, som vi vurderer os selv ud fra, i forhold til andre, uanset om vi er ubevidste om det eller benægter dem (Ibid. s. 511).

OPSAMLING

BABUSHKA-DUKKERNE

Rammerne der danner billedet vi vurderer os selv og eget liv ud fra, og de etiske og moralske værdier der er med til at konstruere vores dyder, kan sammenlignes med en babushka-dukke. Den store dukke er det overordnede super-gode hvori alle de andre goder indgår, efter prioritering og størrelse. Hvis en dukke fjernes, så vil der mangle noget i det samlede hele. Det kan de andre dukker muligvis godt tåle – men dukken er ikke længere fuldbyrdet. Der er en mangel og det må vurderes hvem dukken er, uden den manglende del af helheden. Når det højeste gode, er en samling af alle goderne, så vil dukken ikke være fuldbyrdet og som det højeste gode, så længe der er en der mangler.

Modsat vil den enkelte dukke stå helt udenfor og ikke have nogen at læne sig op ad eller sammenligne sig med. Den ene dukke er ikke sjov hvis den står alene og den giver ingen mening, hvis den bare står der som en hul skal, der egentlig bare mangler et andet sted. Den er nødt til at være en del af helheden, for at have en mening.

På samme måde, er vi som individer afhængige af at være en del af noget større. Vi har brug for at kende samfundets etiske og moralske rammer, normer og værdier, for at kunne tage stilling til, hvordan vi ønsker at leve og hvordan vi oplever det gode liv. Hvad end vi vælger at være bevidst om de moralske og etiske rammer eller ej, så er vi, som en del af et samfund, opflasket med dem, og det er ud fra disse, vi vurderer hvor vi selv er i forhold til det. Vælger vi at bryde loven, er det jo ikke fordi vi ikke ved at vi gør det. Vi er bevidste om, at vi handler i strid med de konventioner der er i samfundet, i vores søgen her og nu, efter at opnå en individuel lykkefølelse.

Vi har brug for at være en del af noget større, fordi vi søger anerkendelse for os selv og vores levevis. Det subjektive gode liv, er op til den enkelte at afgøre, hvad indeholder, men i det moderne samfund, er der stor valgfrihed, hvor vi frit kan vælge en retning at følge og vi har mulighed for at deltage i forskellige fællesskaber over hele verden. Vi er ikke længere begrænset til nærområdet og dets etiske og moralske rammer, normer og værdier, men har mulighed for at vælge frit mellem mobile fællesskaber og leve efter de normer og værdier der er repræsenteret i disse.

Der er desuden en forventning fra samfundet om, at det moderne menneske udvikler sig indenfor de etiske og moralske rammer, der blandt andet har det billede, at vi yder vores bidrag til at sikre flest mulige goder for flest mulige mennesker. På individplan er det forventeligt, at vi sikrer os at vi lever på en måde, der er i overensstemmelse med de goder vi har til rådighed. At vi i dag har så mange muligheder for at realisere os selv og nå vores højeste potentiale, skulle man jo umiddelbart mene er helt fantastisk. Dog kan det have store konsekvenser for den enkelte, hvis de etiske og moralske rammer er uklare. Når man ikke helt er klar over, hvilke normer og værdier man finder rigtige og som værende styrende for hvad og hvordan man ønsker at leve, kan det blive rigtig svært at vide, i hvilken retning man skal gå. Den individuelle frihed giver os muligheden for at vælge til og fra på alle livets hylder, men samtidig giver det også den enkelte ansvaret for sig selv og eget liv og dermed ansvaret for, hvis man ikke oplever sig lykkelig.

Det er ikke muligt for individet at gøre noget uafhængigt af omverdenen. Vi har altid brug for vores etiske og moralske rammer, der gør os til en del af et samfund, og dermed afgør om vi er gode eller dårlige til at opleve det gode.

Taylor afslutter bogen, med at skrive, at vi lever efter dyderne, selv om vi er ubevidste om dem eller benægter dem, idet dyderne er med til at forme vores identitet (Ibid. s. 511).

SAMMENFATNING AF TEORIERNE

Jeg vil i dette afsnit, lave en sammenfatning af nøglebegreberne ud fra de tre teorier, for at skabe et overblik over, hvad de

Fællesskab

Fællesskabet er af afgørende betydning, både for hvad vi identificerer os med og heraf påvirkes i dannelsen af vores egen identitet.

De fællesskaber vi indgår i, spiller en betydelig rolle, for vores identitet og vores individuelle rolle i fællesskaber, er med til at afgøre hvilken betydning vi har for os selv og for fællesskabet. Nogle fællesskaber er vi tvunget ind i, mens andre er fællesskaber, som kan repræsentere holdninger og interesser som vi deler. Vi er hele tiden under påvirkning af de fællesskaber vi indgår i og de mennesker vi møder i, og udenfor fællesskaberne. Og hele tiden påvirkes vi af mødet med andre, i forhold til at identificere os som os selv, og afhængig af, om andre genkender og accepterer os i denne identitet.

Hos Aristoteles er det i fællesskabet og i relation til andre, at vi lærer, opdrages til og lever dyderne. Vi har alle brug for at være en del af et fællesskab, for det er herigennem vi lærer og lever dyderne og ud fra dem, bliver vi i stand til at danne vores identitet. Vi opdrages og korrigeres i vores adfærd, i de fællesskaber vi er en del af, så vi kan indgå i fællesskaberne. Vanerne, hvoraf de etiske dyder opstår, er de normer og værdier, der er herskende i samfundet og fællesskabet. Det er disse normer og værdier som vi opdrages til at leve efter, og som medvirker til, om vi udvikler og besidder de etiske dyder.

Også hos Taylor spiller fællesskabet en afgørende rolle, da vi har brug for at være en del af noget større, fordi vi søger anerkendelse for os selv og vores levevis.

I vores tid, har vi mulighed for at vælge frit mellem mobile fællesskaber og leve efter de normer og værdier der er repræsenteret i disse.

Det er i fællesskabet vi kommer til at opleve os som en del af noget, og de etiske og moralske dyder, der er fremherskende i den kultur vi er en del af, er med til at hjælpe os til at orientere os i forhold til hvad vi forstår ved det gode liv. Vi har derfor brug for at kende samfundets etiske og

moralske rammer, normer og værdier, idet dyderne først har betydning, når de er en del af flere og indgår i en større ramme af moral og etik.

Dette er ikke muligt, uden et fællesskab.

Dyd

Jenkins beskriver ikke dyd direkte, men ud fra en forståelse af, at det er gennem fællesskaberne og i relation til andre, at vi lærer og lever dyderne, finder vi i nogle fællesskaber en tryghed, gennem og i vores deltagelse der. Blandt andet fordi de værdier der er herskende i fællesskabet, er værdier som vi i høj grad lever efter, og som på den måde, kan støtte vores identitetsfølelse. Og det er gennem deltagelse i fællesskaberne, at vi lærer de dyder der prioriteres.

Ifølge Aristoteles opdrages og uddannes vi til dyderne, for herved at kunne handle godt og rigtigt, i overensstemmelse med de normer og værdier der er herskende i de fællesskaber vi indgår i. Det er på baggrund af dyderne at vi er i stand til at vide hvad der er godt og rigtigt for os.

Når vi er sikker i vores dyder og i stand til at prioritere den rette dyd i ethvert forhold og situation, må det derfor være gennem vores beherskelse af dyderne, vi vil kunne opleve en sammenhæng mellem vores værdier og identitet, hvor vi kender egne muligheder og begrænsninger og er i stand til at konstruere vores liv i overensstemmelse hermed.

For at kunne betragtes som lykkelig, må vi leve godt og rigtigt, i overensstemmelse med de muligheder og evner vi har. Og vi må livet igennem søge at gøre det gode. Jo ældre vi bliver, jo mere viden og jo erfaring vi får, vil det gode ændre karakter, da vi altid bør handle i overensstemmelse med den rette indsigt. I tråd med Jenkins, tilpasses dyderne måden hvorpå vi identificerer os.

Og hos Taylor fremgår det, at må have oplevelsen af, at vi er i besiddelse af en vis mængde goder og dyder, for at opleve det gode liv. Vi rangerer disse goder, ud fra vigtighed og betydning for opnåelse af andre goder. Sammenlignet med Aristoteles, så er det tilsvarende det, at vores aktiviteter, fører til nye resultater.

Vi har brug for at kende samfundets etiske og moralske rammer, normer og værdier, idet dyderne først har betydning, når de er en del af flere og indgår i en større ramme af moral og etik. Vi har en

prioriterings- eller rangorden på vores dyder og goder og hvordan vi veksler mellem disse, som værende det vigtigste og rigtigste, afhængig af, hvilken kontekst vi befinder os i.

Dyderne er med til at forme vores identitet da vi lever efter dem og det er gennem dem, vi vurderer os selv, i forhold til andre, uanset om vi er ubevidste om det eller benægter dyderne.

Identitet

Identitet er måden hvorpå vi oplever os selv i forhold til andre og andre i forhold til os selv og vi identificerer os gennem ligheder og forskelle. Vores personlige identitet, formes af de fællesskaber vi indgår i. Vi tilpasser vores identitet til den livssfære vi indgår i, samt til vores livssituation.

Vi repræsenterer os, for os selv og andre, og vi forfølger bevidste interesser og målsætninger, hvorigennem vi forsøger at blive betragtet som, og at være noget eller nogen. For at lykkes med at signalere en identitet, er det påkrævet, at signalerne skal accepteres af signifikante andre, før en identitet kan siges at blive til og godkendt

Vi opdrages til og lærer og lever dyderne, hvilket er medvirkende til at danne vores identitet.

Dyderne er de normer og værdier som vi lever efter og som vi derfor identificerer os med. Gennem dyderne har vi en fornemmelse af, hvem vi selv er i forhold til andre, og vi sættes derfor i stand til at identificere os selv og andre. Når vi ved hvem vi selv er og er sikker i vores dyder, vil vi kunne opleve personlig integritet.

I vores møde med andre, vil det være vores fremtoning, der viser vores billede udadtil, og det vil være det andre opfatter. Vi bliver bevidste om, hvordan vi fremstår for os selv og andre, og vores overbevisninger er med til at skabe vores selvbillede.

Vores fremtoning er vores måde, hvorpå vi viser et billede af os selv, som kan gen- og anerkendes i de fællesskaber vi færdes i, men billedet viser ikke, om vi har de rette dyder. Ifølge Taylor, så definerer vi hvem vi er, gennem det der er vigtigt og betydningsfuldt for os og det er vores indre horisont der sætter rammerne for, hvad vi vurderer som værdifuldt, rigtigt og forkert.

Det er i vores menneskelige omgivelser og sammen med de mennesker vi omgiver os med, at vi kan identificere hvem vi er og hvad der binder os sammen med andre.

Krise

Jenkins skriver at nogle har oplevelsen af have “mistet” eller at have en “sammenblandet” identitet, hvilket forekommer, når mennesker ikke kan bevise hvem de er, eller som ikke synes at vide hvem de selv er. Dette betegnes også som identitetskrise. Vi oplever en fremmedgørelse af os selv, som er et resultat af at et afsavn vi lider, i vores sociale eksistens. Vi ved ikke hvem vi er og hvor vi hører til.

Hvis vi er usikre i vores dyder og ikke behersker dem i overensstemmelse med fællesskabets normer eller når vi kommer i situationer, hvor vi må handle i overensstemmelse med, hvad vi finder godt og rigtigt, udfordres vi på vores normer og værdier, hvorfor det kan give anledning til, at vi oplever os udfordret på vores identitet.

Taylor beskriver identitetskrise, som en mulig konsekvens manglende orientering om retning i livet, og at det kan ses som et symptom på, at mennesket ikke ved hvem det er, men at det lige så godt, kan være et symptom på, at de ikke kender deres standpunkt og værdier. Krisen opstår fordi vi er uklare på, hvad vi vil med vores liv og hvis vi ved det, ved vi ikke hvordan vi kommer derhen. Det giver en følelse af uklarhed og vores billede bliver sløret. Hvis vi handler i strid med det vi egentlig forstår som det gode, stemmer vores handlinger ikke overens med det billede vi gerne vil vise.

I forhold til problemformuleringen “Hvilken betydning har fællesskabet for det moderne individorienterede menneskes personlige identitet?” fremgår det at fællesskabet har en afgørende betydning for det moderne menneskes identitetsforståelse, da de er gennem fællesskaberne vi lærer og lever dyderne. Vi sammenligner os med andre, for at definere hvem vi selv er, og gennem disse sammenligninger, er det muligt for os at orientere os mod det liv ønsker.

De dyder vi lærer og som vi lever er afgørende for, hvad vi forstår som det gode og som at gøre det gode. Det er gennem dyderne vores værdier udtrykkes og derfor er det gennem dyderne vi får en forståelse af, hvem vi selv er og hvad vi identificerer os med, og heraf skaber vi en identitet i overensstemmelse med vores dyder.

Vi er afhængige af fællesskabet, for at kunne identificere os selv, og gennem fællesskabet har vi mulighed for at skabe et billede af hvem vi er, der enten er i overensstemmelse med de goder og

dyder vi har til rådighed, eller vi kan præsentere os på den måde, som vi ønsker at andre ser os og på den måde, søge gen- og anerkendelse for det vi viser.

I vores tid har vi mulighed for at indgå i mange mobile fællesskaber, hvorfor vi ikke er bundet til den identitet vi har i fællesskaberne i vores nærområde. Dette giver os mulighed for at skabe identiteter i mange livssfærer, og vi har mulighed for at fremstå på en anden måde, end vi måske egentlig er.

Gennem de normer og værdier der hersker i fællesskaberne, bliver vi i stand til definere, hvordan og hvilke dyder og goder vi vil prioritere, og herfra kan vi sætte os mål om, hvordan vi vil opnå disse, som vi vurderer, vil føre til det gode liv.

Hvis vi ikke ved hvilke mål og oplever manglende orientering om retning i livet, kan det ses som et symptom på, at mennesket ikke ved hvem det er eller at de ikke kender deres standpunkt og værdier. Når vi er uklare på, hvad vi vil med vores liv eller ikke ved hvordan vi kommer derhen, kan det føre til oplevelsen af identitetskrise. Og hvis vi handler i strid med det vi egentlig forstår som det gode, stemmer vores handlinger ikke overens med det billede vi gerne vil vise og det kan give en følelse af uklarhed og vores billede bliver sløret.

Vi tilpasser altså vores identitet til de fællesskaber vi indgår i og til de livsomstændigheder vi er i. Livet er foranderligt og hvordan kan vi som individer skabe klarhed og orientere os mod et autentisk liv, hvor vi er i stand til at indgå i fællesskaber og identificere os i dem, og stadig holde fast i vores personlige identitet.

Dette vil jeg komme ind på bud på, i den følgende diskussion.

DISKUSSION

Vores identitet er vores forståelse af, hvem vi selv er, i forhold til andre og vores jeg-identitet, også kaldet vores kerneidentitet, er den identitet, der ligger tættest på vores indre personlighed, uden påvirkninger fra omverdenen. Kerne-identiteten er vores grundlæggende forståelse af os selv og hvem vi er. Det er vores kerne-identitet der har størst betydning vores psyke og velvære, når den udfordres af omfattende livsomstændigheder, eksempelvis i teenageårene. Vores personlige identitet, er meget lig med vores kerneidentitet, men adskiller sig ved at den også er synlig for andre, da det blandt andet er vores egenskaber, karaktertræk, gennemgående adfærdsmønstre og færdigheder, som andre kender os på.

Gennem de forudgående analyser, kommer det tydeligt frem, at vores personlige identitet, påvirkes og formes gennem vores relation med andre og gennem deltagelse i fællesskaber. Det er de dyder vi lærer, besidder og lever, at vi skaber vores personlige identitet. I en tid, hvor vi hele tiden er i udvikling i nærmest alle livssfærer vi indgår i, er det den personlige identitet der via vores adfærdstræk, karakteregenskaber og færdigheder, der har betydning for, hvordan vi påvirkes af og oplever disse krav om udvikling.

Taylor gjorde opmærksom på, at vi indgår i en række mobile fællesskaber, hvilket selvfølgelig kan være både godt og skidt. Hvis vi ikke føler at vi passer ind i de kulturer der er i de fællesskaber vi har adgang til, i nærområdet, eller at vi ikke kan identificere os med eller har interesse for det vi har adgang til her, er det en fordel at vi kan finde disse fællesskaber uden for nærområdet. Dog betyder det også, at vi kan føle os isolerede og ensomme i vores lokale nærområde, hvis vi begrænser vores deltagelse i de menneskelige fællesskaber, i lokalsamfundet. Vi har brug for at kunne finde dybde og rigdom i de menneskelige omgivelser vi er i og sammen med de mennesker der omgiver os, for at kunne identificere hvem og hvad vi er, i forhold til andre.

I en tid, hvor der ofte lægges op til, at vi selv er ansvarlige for at føle os lykkelige, forekommer det at kunne være en disharmoni, når vi har brug for fællesskaber for at kunne identificere os selv, lære vores dyder og få lært og skabt de normer og værdier, som vi forstå som værende det gode. Vi er nødt til at vide, hvad vi forstår som det gode liv, for at kunne sætte os mål for hvordan vi opnår det.

Og til dette har vi brug for at kunne sammenligne os med andre, blive inspireret og motiveret til at lære de dyder og færdigheder, der gør os i stand til at opnå det gode liv, som vi forstår det.

I og med at vi, i vores tid, indgår i mange livssfærer, påvirkes vores forståelse af det gode liv rigtig mange steder. Ud fra det, kan vi måske nærmere sige, at vi selv er ansvarlige for at definere for os selv, hvordan vi gerne vil leve, for at opnå det gode liv og ansvarlige hvor vi vælger at søge de muligheder der kan være med til at skabe det. Frem for at vi selv er ansvarlige for, om vi er lykkelige. Det er måske netop i den forbindelse, at vi bliver forvirrede og mister overblikket over vores egne muligheder og potentialer.

DET LEVEDE LIV

Som det fremgår af teoriafsnittet, så ændrer vores liv sig hele tiden og vi tilpasser vores identitet til den livsfase og den rolle vi har. Derfor tror jeg også, at det netop er i forbindelse med store livsforandrende omstændigheder, at vi kan opleve at vi mister orienteringen i forhold til hvad vi forstår ved det gode. Som tidligere skrevet, så opstår behovet for noget, når der er en mangeltilstand. Eksempelvis opstår behovet for et job gerne, særligt hvis vi mister et job, da det ofte er med til at identificere os for os selv. Eller hvis vi mangler penge der er med til at sikre en bestemt levestandard eller fordi vi har brug for penge, for at nå hen til en levestandard, der er med til at sikre, at vi kan leve det gode liv.

Eller behovet for en partner, hvis det vi forstår ved at leve det gode liv, inkluderer en partner at dele det med. Og dette behov synes at kunne virke endnu større, når man mister en partner. Hvis man har været en del af et par i mange år, er det blandt andet det man identificerer sig som.

De livsforandrende omstændigheder tvinger os til at tilpasse os. Vi kan eksempelvis ikke ændre på at vi bliver ældre, og er derfor nødt til at finde vores rolle og identitet, der passer til vores forståelse af det at blive ældre og gammel, da det som ældre vi vil blive mødt af omverdenen. At ældes er lang proces, og vi har derfor mulighed for langsomt og løbende, at tilpasse vores identitet og vores dyder, til vores livssituation. Omvendt er eksempelvis alvorlig sygdom, firing og skilsmisse mere akut opståede livsændringer, der tvinger os til at forholde os på en ny måde, til os selv og vores omverden. Det kan være udfordrende at skulle tilpasse sin personlige identitet, der er tvinges frem af akutte livsomstændigheder, hvorfor jeg tror, at mange kommer til at søge udenfor sig selv, for at

finde ud af hvad de skal navigere efter, hvad der kan give dem håb og hvordan de nu har mulighed for at leve det gode liv.

Her er det at vi kan falde ind i og måske drage nytte af den kulturelle retning, som Taylor kalder “The triumph of the therapeutic”, Bølgen af terapi, psykoterapi, coaching og så videre, i vores søgen efter at opleve os selv og vores liv som fuldbyrdet og opnå vores fulde potentiale som menneske. Vi søger hjælp til at orientere os og finde vores retning mod det gode liv. Og til at finde ud af, hvad vi forstår som det gode liv, ud fra vores eksisterende livssituation. Vi tilmelder os stresshåndteringskurser og terapiformer, viden og metoder, som giver os mulighed for at lære at håndtere, forstå og acceptere vores følelser.

Eksempelvis er mindfulness en metode som mange har hørt om, og som roses. Ligesom meditation og yoga, der alle er metoder der skal give os mulighed for at mærke kroppen og være til stede i nuet.

Mindfulness, meditation, yoga og lignende, er metoder til at mærke sin krop og fokusere på øjeblikket, men spørgsmålet er, om ikke metoderne får bedst effekt og nyttig anvendelse, hvis de læres, når man er i balance. Før man bliver stresset og deprimeret. Hvis sindet er i oprør, er det mindre modtageligt for indlæring, og det kan sandsynligvis være svært at have tålmodighed til at sidde og lytte til sin egen vejtrækning, hvis man har en hel masse tanker om, hvem man selv er i forhold til andre og om man lever som man bør og har lyst til og i det hele taget, hvad det gode liv indeholder for en selv. Om man lever i overensstemmelse med de kulturelle normer og værdier, der kendetegner et godt liv og at gøre det gode. Om man lever op til egne og andres forventninger. Mange opsøger eller tilbydes først den slags vejledning, når det gør så ondt, at det mærkes på psyken og fysisk og deres vej til og målet om hvad det gode liv er, er blevet så sløret eller helt er kommet udenfor deres synsfelt.

Som nævnt, må vi have tydelige værdier, være sikker i vores dyder og kende de etiske og moralske rammer, for at kunne orientere os mod det gode liv og sætte os mål, inden for disse rammer. Vi formoder at det gode liv vil gøre os lykkelige. Men for at vi kan blive lykkelige, må vi vide hvordan vi bliver det.

SÅDAN BLIVER DU LYKKELIG

Lykke er en tilstand vi gerne vil være i, men måske den forveksles med følelsen af glæde.

Ved at indtaste en søgetekst på google der lyder "Sådan bliver del lykkelig", dukker der flere sider med søgeresultatet op. Der er altså rigtig mange steder, hvor vi kan læse bud på, hvad og hvordan vi er og bliver lykkelige.

På dr.dk er der en artikel fra 18. marts 2016 af Susanne Vigsø Grøn, der omhandler reaktioner på en undersøgelse, hvor Danmark igen er kåret som verdens lykkeligste land. I artiklen stilles spørgsmålet "Hvad er afgørende for, om man er lykkelig"

"Hvad er afgørende for, om man er lykkelig?"

- Begrebet "lykke" er jo et af dem, som kan tolkes og beskrives på rigtig mange måder, og på den måde kan man også udnævne mange forskellige faktorer til "afgørende". Hvis man ser på forskningen så er det typisk områder som:

- Fællesskab; altså at man har gode relationer med andre mennesker
- Penge: At man har penge til de vigtigste fornødenheder og oplevelser
- Civilstatus: Det viser sig at folk, der er gift eller i parforhold, ofte er lykkeligere end enlige
- Sundhed: At være sund og rask er en vigtig brik i at føle sig lykkelig
- Karriere: Det at have et job og have sikkerhed i ansættelsen

- Endelig er det faktisk sådan, at tvillingestudier har vist, at nogle mennesker bare er født lykkeligere end andre. "Gode gener" kan altså også være vejen til lykke." (dr.dk, 2016).

Ovenstående er overordnede, ydre rammer for, hvad der skal være på plads i vores liv, for at vi kan føle os lykkelige. Artiklen viser, fem livsområder, der har betydning for hvad vi mener er med til at sikre vores lykke, eller i denne opgave, det gode liv. Fællesskab, der har betydning for hvad og hvordan vi identificerer os selv og andre. Penge, der er med til at give os økonomisk tryghed, mad på bordet og mulighed for at opleve og deltage i de arrangementer vi ønsker. Civilstatus, der viser at

vi oftere synes os lykkeligere, hvis vi har en partner at dele livet med, hvor vi, ud fra Aristoteles kan medgive, at dyden i venskaber synes at være kærlighed, og at vi ønsker at have nogen at dele vores lykke med. Sundhed, der medvirker til, at vi er i stand til at opretholde kontakten til og deltage i fællesskaber der bidrager til at vi inspireres og stimuleres, samt til at vi kan opretholde vores identitet i forhold til disse fællesskaber. Karriere er den sidste på artiklens liste, og karriere er, som de andre, medvirkende til, at vi har en faglig identitet og en tilknytning til et fællesskab, hvor vi deler værdier og normer.

Ud fra ovenstående kriterier for hvad der spiller ind, for at vi kan leve det gode liv og være lykkelige, så ser jeg det mest af alt, som de ydre rammer, indenfor hvilke, vi sandsynligvis vil kunne opleve det gode liv. Eller som de goder de fleste skal have adgang til, for at kunne opleve det gode liv. Det hænger unægteligt sammen med vores identitet, idet disse kriterier, er med til at vise til omverdenen hvem vi er.

Hvad så med de mennesker, der er på overførselsindkomst, førtidspension eller bare synes at trives med at gå ledige og være single, eksempelvis? Det er muligt at de har dannet deres identitet ud fra nogle andre værdier, der findes i de fællesskaber som de deltager i. Jeg kunne her, henvise til Aristoteles og det faktum, at vi lever de dyder vi har lært, og hvis vi opdrages og læres op i andre dyder, end de dyder der anses som de rette dyder i andre fællesskaber, så er det svært at indgå i andre fællesskaber, som et fuldgældigt medlem. Det er vel ikke nødvendigvis slette mennesker der trives som single og arbejdsløse, dog er spørgsmålet om de besidder de rette dyder, til at indgå i et arbejdsfællesskab og til at være i en nær relation med andre. Det må være et spørgsmål om, hvorvidt de føler sig amputerede i forhold til dyderne, eller om de har prioriteret deres dyder og goder på en sådan måde, at eksempelvis job og ægtefælle er de mindst vigtige, for at de kan leve det gode liv.

Det er måske netop de mennesker, der formår at leve i nuet og være med de livsomstændigheder de er i.

Som jeg forstår Taylor, så er det muligt, og også nødvendigt, at vi både kan sætte os langsigtede mål om hvordan vi opnår og lever det gode liv, samt at vi er i stand til, at være i den livssituation vi befinder os i. At vi kan sætte pris på hverdagslivet og at vi ud fra det, søger at opleve det gode liv. Det kan være et mål i sig selv at sikre at vi selv, og hvis vi har familie, har tryk og sikkerhed i

genkendeligheden fra dag til dag. Det må give os muligheden for at vide, hvad vi ønsker at opnå, samt finde vejen til at nå det mål, når vi har en tryk base at gøre det ud fra.

Det interessante er, at det synes som om, at vi ofte ikke tænker over betydningen og værdien af dette for os, før vi mister det.

INDIVIDUEL LYKKE

Når det moderne individorienterede menneske skal søge det gode liv, opfordres det ofte til at orientere sig efter hvad vi selv forstår som det gode liv der vil gøre os lykkelige.

Eksempelvis i bogen “Oplev det gode liv nu” af Louise L. Hay fra 2015, beskrives det, hvordan vi ved at fokusere på det positive i vores liv, og gøre gode ting, kan få det godt med os selv. Og at lykke er et valg og at den findes som en tilstand inde i os selv. Samtidig er det meget brugt at sige “Lige tiltrækker lige”, os vi bliver mødt af verden, på samme måde som vi møder den. Aristoteles skrev om vigtigheden af at være egenkærlig, som i forhold til hans beskrivelse, er muliggjort som en dyd, gennem sikkerheden i vores andre dyder. Når vi altid er sikker i vores dyder og ved hvordan vi skal være i enhver situation, er vi også sikre i vores personlige identitet. Desuden skrev han om, hvordan vi kan øve os i at handle dydigt, og måske af den vej, opøve en dyd, ved at sigte lidt over midten, på modsatte side, af vores overbevisning eller det vi egentlig har mest lyst til eller begærer mest. I forhold til egenkærlighed, kommer det i forbindelse med selvhjælps-rådgivningen til udtryk ved, at vi skal fortælle os selv at vi er alt det vi gerne vil være, rigtig mange gange, hver dag, for så ender det med at være vores overbevisning og en integreret del af vores selvbillede og egenkærlighed. Det fremlægges ind imellem, som at vi slet ikke har brug for andre, for at være lykkelige og det er vores egen overbevisning, der afgør om vi er gode og værd at elske.

Jeg betvivler ikke, at det har en stor betydning for os, hvordan vi oplever os selv og vores eget værd, men det er næppe muligt at få en fornemmelse af sit eget værd, uden at være i relation til andre. Både fordi vi opdrages af andre, men vi formes også af, hvordan andre se os og hvordan det kommer til udtryk. Ligesom vi har brug for andre at sammenligne os selv med, for at kunne vurdere hvordan vi er i forhold til dem. Psykologen Robert Rosenthal, f. 1933, lavede i 1960'erne forsøg med, først rotter, og senere skolebørn, der påviste hvordan individer lever op til andres forventninger, gennem måden de mødes på. Vi lever altså op til egne forventninger, men disse forventninger er formet af andres forventninger. Derfor ser jeg det ikke som muligt, eller nok, at vi

bare tror nok på at vi kan og lever det gode liv, hvis det ikke er det andre gen- og anerkender hos os. Det vil være i modstrid med vores personlige identitet, hvis vi forsøger at signalere til andre, at vi er noget andet end det vi selv er overbevist om.

DET VI VISER ANDRE

Når vi selv er i tvivl om, hvem vi er og hvad vi står for, kan vi komme til, intentionelt, at skabe et billede af os selv og hvem vi er, som vi viser til andre, i håb om at de vil gen- og anerkende os som dem vi gerne vil være. Eller det er måske nærmere et billede vi skaber, fordi vi har brug for at præsentere os på en bestemt måde, som accepteres i de fællesskaber vi deltager i. Måden vi repræsenterer os selv på, giver os mulighed for at vise os for andre, som det vi ønsker at vise, men det er blot et ydre billede, der ikke fortæller noget om, hvilke dyder vi har. Med mindre mødet udvikler sig til et længerevarende bekendtskab. I så fald, vil den personlige identitet vise sig, og det er muligt for andre at se hvilke dyder der leves efter. Endnu nemmere er det med teknologien, kun at vise de sider af os selv og vores liv, som vi ønsker at andre ser.

Datingsider og apps har eksempelvis gjort det nemt at søge efter en partner, og samtidig er det gjort nemt, kun at vise os på billeder, fra de vinkler vi selv synes om. At lave en tekst, der beskriver de værdier og dyder som de fleste vil anse som i overensstemmelse med etiske og moralske rammer, i forhold til at være en god partner. Det er et godt eksempel på, hvordan vi helt bevidst, kan vælge at præsentere os for andre, ved at fremhæve og udelade sider af os selv.

Det kan i nogle tilfælde siges at være at lyve. Dette ses i de fleste kontekster ikke som en dyd, men det kan muligvis være en dyd der handles imod, for at nå en anden og højere prioriteret dyd.

Hvorvidt det er acceptabelt at skjule sider af sin personlighed eller direkte lyve og give håb til andre, hvis man ved at man ikke er i stand til at leve op til det de søger, opfattes forskelligt, afhængig af de implicerede og deres fælles forståelse og accept af hvad de anser som rigtigt og forkert.

NÅR VI IKKE VED HVEM VI ER

Vejen til det gode liv, kan være svær at finde, eller i hvert fald, hvilken vej vi skal tage, for at komme derhen hvor vi gerne vil. Det må kunne forekomme uoverskueligt, hvis vi sidder i en

livssituation, der har medført en stor sorg, at skulle finde en følelse af lykke og taknemmelighed inde i os selv. Som der står i Etikken, så har den lykkelige nemmere ved at møde modstand i livet, da den lykkelige oplever at leve et liv, hvor der er flere glæder end sorger. Hvor den der i forvejen føler sig fortabt, har sværere ved at håndtere modstand, og det vil kræve lang tid med medgang, før han igen føler glæde og håb.

Mange bekymrer sig, ifølge Taylor, om hvad de etiske og moralske dyder betyder for den enkeltes lykke. Vi bekymrer os om, om vi prioriterer goderne rigtigt og hvilke goder der er de vigtigste for os, for at nå det gode liv. Men som skrevet tidligere, er det nødvendigt for os, at vide hvad vi forstår ved det gode liv, for at kunne sætte os retningen mod målet. Når vi er usikker i vores dyder, bliver det sværere for os at vide hvilke værdier vi skal orientere os efter, og vi risikerer at opleve en identitetskrise, hvis vi ikke ved hvad vi selv står for, samt vi ikke ved hvem vi gerne vil være, ud fra de goder vi har til rådighed. Vi kan endda have mistet overblikket over de goder vi har til rådighed og som vi kan arbejde ud fra.

Hvis vi har en oplevelse af, at vi ikke kan leve op til de etiske og moralske rammer, eller at vi ikke har de goder til rådighed, som vi mener vi har brug for, for at leve det gode liv, kan det opleves som uoverskueligt at orientere os, mod målet om det, der af samfundet er anerkendt, som den gode måde at leve på. Dette kan føre til, at vi bevidst vælger at handle i modstrid med de af samfundet udstukne regler. Eller at vi blot accepterer at vi ikke er i stand til at leve op til egen og andres forventninger. "What ever dosen't kill you, is gonna leave a scar". Gentagne erfaringer, der får os til at opleve at ikke mestrer de rette dyder og at vi mislykkes i vores forsøg på det, kan sætte sine spor i en grad, så vi påtager os en identitet som værende dysfunktionel på de områder, hvor vi har oplevet at vi selv, og andre, mener at vi fejler.

Hvis vi oplever at vi er amputerede på nogle dyder, kan det føre til, at vi vælger at samles i fællesskaber, hvor vi er fælles om, ikke at mestre de nødvendige dyder og hvor manglen af de gode vi har til rådighed, bliver de vi er fælles om. I et sådant fællesskab, kan de manglende dyder ligefrem komme til at virke uønskede. Der skabes et fællesskab om det at tage afstand fra de samfundsmæssige etiske og moralske rammer. Det kan ofte være at finde i de kriminelle miljøer, hvor der handles i overensstemmelse med fællesskabets interne regler, i langt højere grad end de almindeligvis anerkendte samfundsmæssige regler og normer. Som Aristoteles har sagt, så samles

slette mennesker i fællesskaber med andre slette mennesker, hvor de glæder sig over hinandens slethed.

Vi har som individer, altid brug for andre og for at indgå i fællesskaber, for at vi kan danne vores identitet og vide hvem vi selv er, i forhold til andre. Og hvis vi har oplevelsen af, at vi ikke mestrer de dyder der gen- og anerkendes i samfundet, og vi ikke er i stand til at handle og leve efter de normer og værdier der er gældende, finder vi måder at kompensere for dette, ved eksempelvis at indgå i fællesskaber, hvor fortolkning af dyderne, er skabt af de normer og værdier der er gældende for det subkulturelle fællesskab. Det giver måske nok muligheden for, at individet kan opleve at føle sig tryk og anerkendt i fællesskabet, og at føle sig enestående og måske endda oplevelsen af, at realisere sig selv, i en retning som de mestrer.

“JEG ER LIGEGLAD MED HVAD ANDRE SYNES”

Et besøg på facebook.com, viste mig vej til en side, gennem en video som var blevet delt. Siden hedder “Hooked On The Look” (facebook.com, 2019). Det skulle vise sig at være en side med alternativt indhold og videoer, der viste mennesker som på den ene eller anden måde, søgte at realisere sig selv på, ofte, ekstrem vis. Hvorvidt indholdet er troværdigt og pålideligt, er ikke relevant for de tanker de gav anledning til, som er i tråd med dette speciales emne, nemlig det, at søge accept i et fællesskab og at finde en måde hvorpå dette kan realiseres.

Der var nogle ekstreme tilfælde, blandt andet med en meget overvægtig ung pige, der overspiste for at nå et vægtmål på omkring 200 kg., og som havde lavet en forretning ud af, at vise sit madindtag på internettet. En der havde gennemgået flere kosmetiske operationer, for at komme til at ligne en tegneseriefigur, en der var kønsskifteopereret mere end der umiddelbart kan være helbredsmæssigt forsvarligt og lignende historier. Fælles for de som optrådte i disse historier var sætningen “Jeg er ligeglad med, hvad andre synes om det jeg gør”. Faktisk var der også det fællestræk ved de fleste historier, at disse mennesker havde haft oplevelsen af, ikke at passe ind og ikke at føle sig anerkendt og accepterede, af sig selv og af andre, inden de fandt ud af, hvordan de kunne kompensere for de mangler de syntes de havde.

De havde fundet en måde, hvorpå de kunne præsentere sig selv i en sådan grad, at de havde vendt deres svagheder til deres styrke.

Det er dog, ud fra fællesskabets nu kendte betydning, i forhold til vores identitetsdannelse, næppe et spørgsmål om, om vi er ligeglade med hvad andre synes om det vi gør. Det er nærmere et spørgsmål om, at det betyder rigtig meget for os, hvad andre synes, da det er med til at afgøre, hvilken position og rolle vi har i et fællesskab. Det er muligt at vi kan realisere os selv, på en måde, hvor vi har fundet ud af at bruge vores svagheder som styrker, og på den måde få oplevelsen af, at vi lever det gode liv, uafhængigt af andres mening. Det er dog min tese, at det er en illusion vi skaber for os selv, når vi tror at vi er i stand til at træffe den slags valg, uafhængigt af hvad andre synes og mener, da vi i første omgang må være kommet til det punkt, hvor valget blev truffet, netop på grund af, hvad andre synes og mener. Fordi måden hvorpå vi mødes af andre på, har betydning for, hvordan vi ser os selv.

AFRUNDING

Gennem dette speciale, har jeg haft det mål at søge svar på mine spørgsmål om, om det reelt er muligt at komme til at få oplevelsen af at man lever det gode liv, gennem fokus på egne behov og en positiv indstilling til livet, uafhængigt af andre. Jeg har behandlet dette spørgsmål, med udgangspunkt i Richard Jenkins teori om social identitet, fra Aristoteles' beskrivelse af dyderne og deres betydning, for at kunne opnå det gode liv, samt jeg har gjort brug af Charles Taylors teori om skabelse af identitet hos det moderne menneske. Gennem min forståelse af ovenstående teorier, kommer jeg frem til følgende konklusion på problemformuleringen:

Hvilken betydning har fællesskabet for det moderne individorienterede menneskes personlige identitet?

KONKLUSION

Som individer opdrages og oplæres vi i de fællesskaber vi deltager i. Det er i fællesskaberne vi lærer dyderne som i de fleste tilfælde vil være de karakteregenskaber vi genkendes på. Når vi indgår i et fællesskab, bærer vi de indlærte dyder med os, således at de danner grundlaget for vores personlige identitet. Dyderne vi har lært, er afgørende for, hvordan vi handler og agerer i forhold til andre og hvordan vi håndterer de situationer vi kommer i. Vi prioriterer dyderne, afhængig af, hvilke vi vurderer som vigtigst i konteksten. Når vi er sikker i vores dyder, vil vi ikke være i tvivl om, hvordan vi skal håndtere de situationer vi kommer i. Vi kender os selv og ved hvad vi står for.

Det moderne individorienterede menneske identitet påvirkes af de relationer og fællesskaber det er i kontakt med. Enten fordi det kan identificere sig med nogle holdninger, normer og værdier der findes i et fællesskab, eller også fordi et fællesskabs holdninger, normer og værdier, er i kontrast til individets egne. Det er i mødet med andre, at vi finder ud af, hvem vi selv er i forhold til dem, og hvem de er i forhold til os og det er gennem vores præsentation af os selv, at vi signalerer til andre hvem vi er, samt gennem vores sociale landkort, at vi placerer andre i forhold til os, ud fra deres fremtoning. Vi identificerer os selv, ved at sammenligne os med andre.

Fællesskabet er derfor af afgørende betydning for vores personlige identitet, da det er gennem fællesskabet vi lærer hvem vi er i forhold til andre. Afhængig af vores evne til at mestre de dyder der accepteres og anerkendes i fællesskabet, vil vores rolle og position i fællesskabet afgøres. Har vi lært dem og lever dem tilfredsstillende, er det i samspil med andre at vi praktiserer dem. Som individer søger vi at være en del af et fællesskab. I de tilfælde hvor vi ikke har lært de samfundsmæssigt accepterede og anerkendte dyder, eller ikke mestrer dem, vil vi som oftest søge fællesskaber hvor dyderne er fortolket på en måde som vi forstår og mestrer og det vil være dette fællesskabs normer og værdier, som vi danner vores personlige identitet ud fra.

De etiske dyder må vi lære, og det er i samspil med andre, at vi kan praktisere dem. Samtidig er de dyder vi har, medvirkende til vores forståelse af, hvad det gode liv er og det er gennem dyderne og de goder vi har til rådighed, at vi søger at leve og opnå det gode liv. Det er vores forståelse af, hvad det gode liv indeholder, der gør os i stand til at sætte vores mål i livet. Da vi indgår i mange fællesskaber, der ud over det fællesskab der findes i vores lokalområde, er mobile og fleksible, samt vi har adgang til hele verden via internettet, kan det være svært at definere for os selv, hvad vi forstår ved det gode liv. Når vi har adgang til så mange fællesskaber, kan det være svært at orientere sig omkring egne værdier og mål, og vi kan derfor opleve en identitetskrise, da vi kan komme i tvivl

om, hvilke værdier vi har samt vi kan blive blinde for de goder vi har til rådighed, der kan føres os mod vores mål.

Sidst men ikke mindst, spiller fællesskabet en afgørende rolle for vores personlige identitet, da vi har brug for nogen der kan møde os i den identitet vi har. Hvad end det er mødet med andre der er ligesom os selv, eller det er mødet med dem der er forskellig fra os. Det er i disse møder, vi præsenterer vores personlige identitet, hvorfor jeg ikke ser det som muligt at realisere sig selv, uafhængigt af andre. Da vi må lære de dyder og færdigheder der skal til, for at vi kan realisere os selv, samt vi har brug for et fællesskab, for at kunne leve de etiske dyder og anerkendes for dem.

LITTERATURLISTE

Aristoteles (2015). *Etikken*. Oversat fra Oxford Classical Texts, *Ethica Nicomachea*, ved I. Bywater (1894), dansk oversættelse af Porsborg, S. (2000). Frederiksberg: DET lille FORLAG.

Den store danske: Mogens Hansen: Rosenthal-effekt i *Den Store Danske*, Gyldendal. Hentet 30. maj fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=152672>

Hay, L. L. (2015). *Oplev det gode liv nu*. 1. e-bogsudgave 2015: ePub-produktion: Gyldendal

Jenkins, R. (2009). *Social Identitet*. Aarhus: Academica

Taylor, C. (1989). *Sources of the self - the making of the modern identity*. Cambridge, Massachusetts, HARVARD UNIVERSITY PRESS.

Wikipedia.org,: søgning på personlig identitet, hentet 30. maj.
<https://da.wikipedia.org/wiki/Identitet>